

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF VAN DE EGEMSESTEENWEG TE TIELT (PROV. WEST-VLAANDEREN)

ARCHEOLOGIENOTA

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1453

Rapport opgemaakt door: Evelien Dirix

Mevrouwhofstraat 1a
3511 Hasselt

januari 2021

Projectnummer intern: 29749

Projectnummer extern: 22548

Projectcode OE: 2021A85

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief van de Egemsesteenweg te Tielt (prov. West-Vlaanderen)

Auteur

Evelien Dirix

Projectnummer

- 29749 (intern)
- 22548 (extern)
- 2021A85 (Agentschap Onroerend Erfgoed)

Plaats en Datum

Hasselt, januari 2021

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1453

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Versies		
<i>Versie</i>	<i>Datum</i>	<i>Status</i>
v0	08/01/2021	Interne draft
v1	13/01/2021	Externe draft
v2	15/11/2021	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Evelien Dirix
Project Manager	Anouk Van der Kelen
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Anouk Van der Kelen
General director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Bureaustudie	7
1	Inleiding	7
1.1	Thesaurus	7
1.2	Administratieve gegevens.....	7
1.3	Locatie en omschrijving werken	8
1.4	Wettelijk kader	10
1.5	Doel van het onderzoek en onderzoeksstrategie	10
2	Aard van de bedreiging.....	11
2.1	Huidige situatie.....	11
2.2	Toekomstige situatie	13
3	Assessmentrapport: Landschappelijke analyse	17
3.1	Topografische situering	17
3.2	Bodemkundige situering.....	20
4	Assessmentrapport: Archeologische voorkennis.....	25
4.1	Historische situering van Tielt.....	26
4.2	Inventarissen Onroerend Erfgoed	26
4.3	Cartografische bronnen	32
5	Besluit	38
5.1	Interpretatie en datering	38
5.2	Potentieel tot kennisvermeerdering.....	38
5.3	Conclusie	39
7	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	41
8	Bibliografie.....	42

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: GRB met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)	8
Figuur 2: De recentste orthofotomozaïek met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)	9
Figuur 3: Gewestplan met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021).....	9
Figuur 4: Toestand van de Egemsesteenweg tussen de Hellebosstraat en Ringlaan (Bron: initiatiefnemer).....	11
Figuur 5: Toestand van de Egemsesteenweg tussen de Hellebosstraat en einde projectgebied (Bron: initiatiefnemer)	11
Figuur 6: Toestand van de Hellebosstraat (Bron: initiatiefnemer)	12
Figuur 7: Toestand van perceel 37015A0800/00C000 (Bron: initiatiefnemer).....	12
Figuur 8: Toestand van de overgang tussen de Egemsesteenweg en perceel 37015A0800/00C000 (Bron: initiatiefnemer).....	12
Figuur 9: Inplantingsplan van de bufferbekkens (initiatiefnemer, 2020).....	13
Figuur 10: Ontwerp van de het pompstation bovenaanzicht (initiatiefnemer, 2021).	13
Figuur 11: Dwarsdoorsnede ontwerp van het terrein voor grondverbetering (initiatiefnemer, 2021).	15
Figuur 12: Toekomstplan deel 1. (Bron: Geopunt/ABO nv, 2021)	15
Figuur 13: Toekomstplan deel 2. (Bron: Geopunt/ABO nv, 2021)	16
Figuur 14: Toekomstplan deel 3. (Bron: Geopunt/ABO nv, 2021)	16
Figuur 15: De topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)	17
Figuur 16: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen. (Bron: Geopunt, 2021)	18
Figuur 17: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied in detail. (Bron: Geopunt, 2021).....	18
Figuur 18: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) in combinatie met de Skyview met aanduiding van het tvg in detail. (Bron: Geopunt, 2021)	19
Figuur 19: Hoogteprofiel NWZO van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)	19
Figuur 20: Hoogteprofiel NZ van terrein voor grondverbetering. (Bron: Geopunt, 2020).....	20
Figuur 21: Hoogteprofiel NWZO van terrein voor grondverbetering. (Bron: Geopunt, 2020)	20
Figuur 22: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)	21
Figuur 23: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021).....	22
Figuur 24: Detail van de eenheden die de onderstaande Quartairgeologische kaart kenmerkt (Bron: DOV 2018).	22
Figuur 25: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)	23
Figuur 26: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)	24
Figuur 27: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)	24
Figuur 28: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed op en rondom het projectgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2020).....	27
Figuur 29: Alle CAI-meldingen in een ruime omgeving van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2021).	28

Figuur 30: Alle CAI-meldingen in een ruime omgeving van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2021).	28
Figuur 31: Fricxkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	32
Figuur 32: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt, 2020).	33
Figuur 33: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	34
Figuur 34: Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	34
Figuur 35: Poppkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)	35
Figuur 36: Topografische kaart van 1904 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Cartesius, 2021).....	36
Figuur 37: Orthofotomozaïek 1971 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)	36
Figuur 38: Orthofotomozaïek 1990 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)	37
Figuur 39: Synthesepan archeologische zones. (Bron: ABO nv, 2021).....	40

LIJST VAN TABELLEN

Tabel 1: Overzichtstabel geplande diepte toekomstige werken (Bron: initiatiefnemer, 2021)... 15	15
Tabel 2: Geraadpleegde bronnen voor hoofdstuk 4.....	25
Tabel 3: Overzichtstabel relevante dichtstbijzijnde CAI-locaties. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2020).....	31

DEEL 1 BUREAUSTUDIE

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Tielt, wegenis, nutswerken, terrein voor grondverbetering, vellen van bomen, steentijdpotentieel, Romeinse tijd, middeleeuwen, gedeeltelijk zonder maatregelen, gedeeltelijk vooronderzoek.

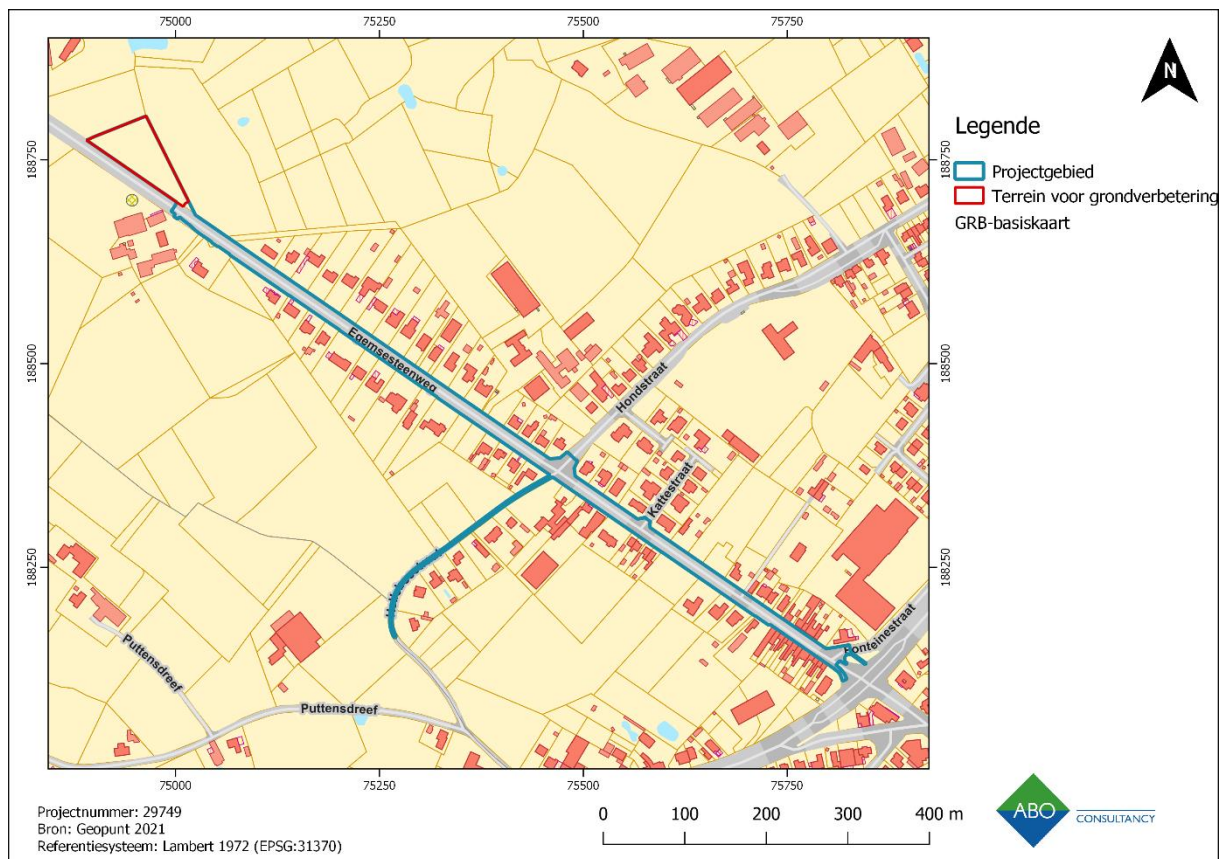
1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode: 29749	Onroerend Erfgoed: 2021A85	
ISSN-nummer	2406-3940	
Erkend Archeoloog	ABO nv	
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167	
Naam + adres projectgebied		
- Straat + nr.:	Egemsesteenweg en Hellebosstraat z.n.	
- Postcode:	8700	
- Fusiegemeente:	Tielt	
- Land:	België	
Lambert 72 coördinaten (EPSG:31370)	xMin: 74890.845	xMax: 75847.032
	yMin: 188110.412	yMax: 188803.674
Kadaster		
- Gemeente:	Tielt	
- Afdeling:	1	
- Sectie:	A	
- Percelen:	Openbare weg (Egemsesteenweg en Hollesstraat) Terrein voor grondverbetering en pompstation: 37015A0800/00C000	
Oppervlakten:	Projectgebied: ca. 23.230,89m ² In bestaand gabarit: ca. 1.300m Betrokken percelen: ca. 5.257,51m ²	
Onderzoekstermijn	januari 2021	

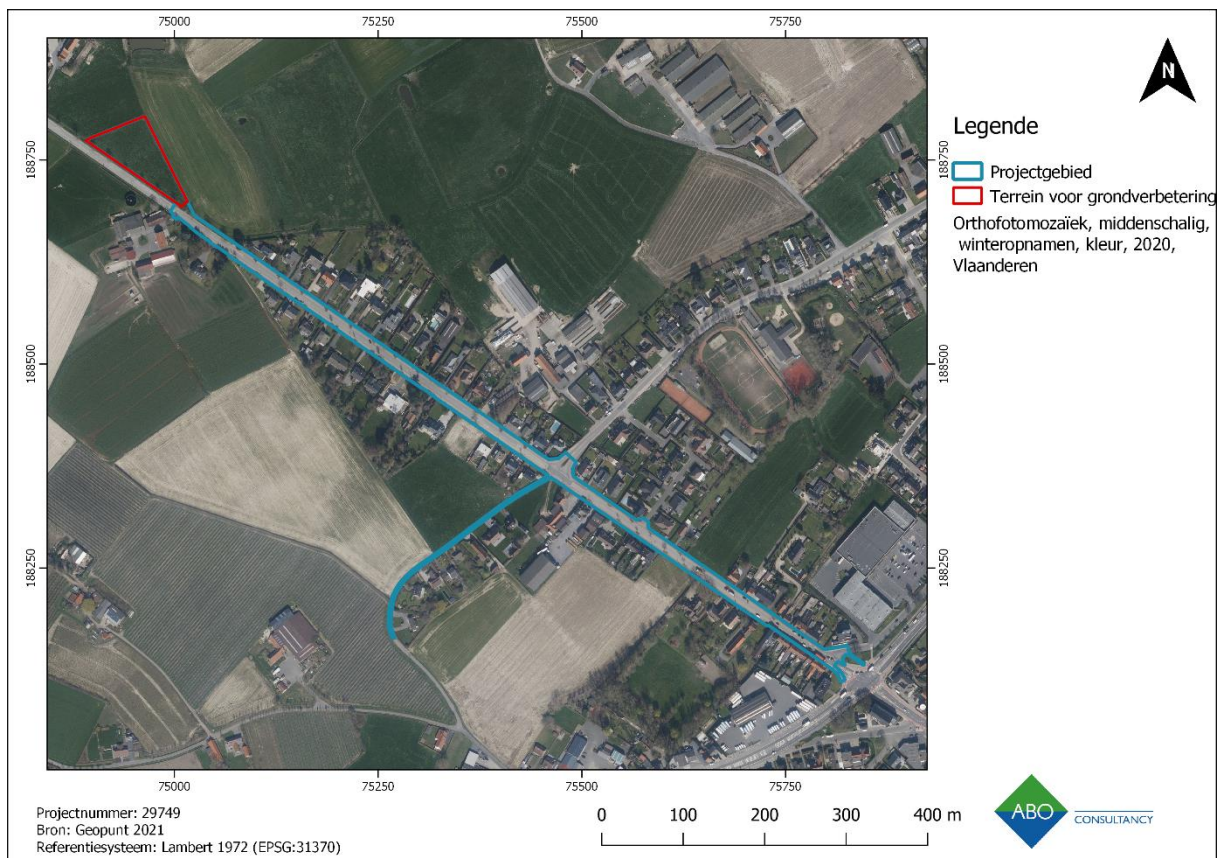
1.3 LOCATIE EN OMSCHRIJVING WERKEN

Deze archeologienota kwam tot stand naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de aanleg van nutsleidingen aan de Egemsesteenweg en Hellebosstraat te Tielt (West-Vlaanderen) (Figuur 1). Het projectgebied omvat bijkomend perceel 37015A0800/00C000 in agrarisch gebied dat fungeert als de locatie van een pompstation en als tijdelijke werfzone (terrein voor grondverbetering). Voor de uitvoering van de werken zullen enkele bomen langsheen de Egemsesteenweg gekapt worden.

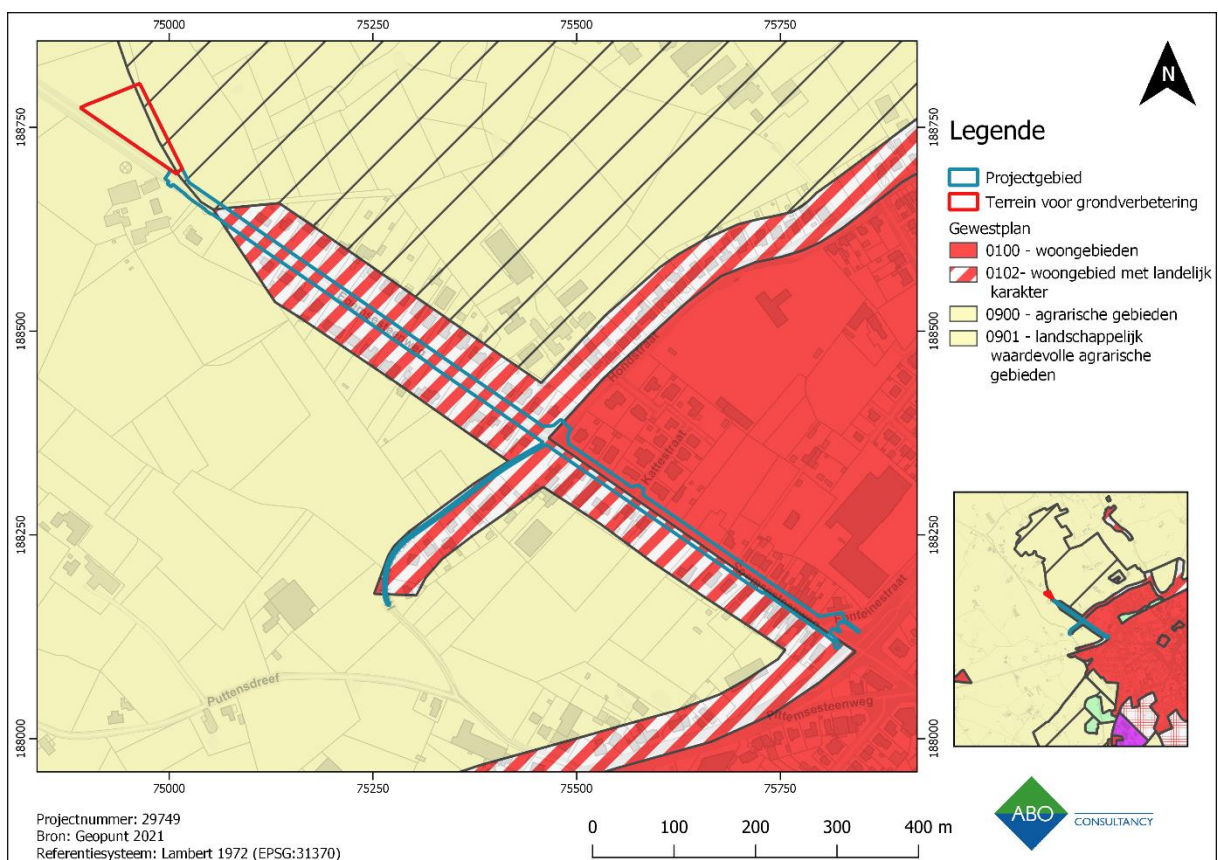
Na de uitvoering van de nutswerken, zal de wegenis heraangelegd worden inclusief groenperken. Het projectgebied is momenteel reeds grotendeels verhard met een groot gedeelte in gebruik als woongebied en bestrating (Figuur 2). Het terrein voor grondverbetering is momenteel akkerland. Het projectgebied ligt volgens het Gewestplan in woongebied, woongebied met landelijk karakter, agrarisch gebied en landschappelijk waardevol agrarisch gebied (Figuur 3).

Figuur 1: GRB met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

Figuur 2: De recentste orthofotomozaïek met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

Figuur 3: Gewestplan met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

1.4 WETTELIJK KADER

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer wegens de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen. De initiatiefnemer wenst de bestaande straten te voorzien van nutsleidingen en wegenis en nutsvoorzieningen in landbouwgebied. De geplande toekomstige werken in een latere fase worden beschouwd als een ingreep in de bodem verspreid over het gehele projectgebied.

Het projectgebied bevindt zich buiten een definitief of tijdelijk beschermd archeologische site en buiten een geïnventariseerde archeologische zone. Verder valt het projectgebied eveneens buiten een zone waar geen archeologie te verwachten valt. De oppervlakte van de betrokken percelen overschrijdt de drempelwaarde van 3.000m², nl. 5.257,51m² en omvat ca. 1.300m binnen het bestaande gabarit. Er moet dan in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Het bureauonderzoek moet uitwijzen of een onderzoek met ingreep in de bodem mogelijk en wenselijk is voor het projectgebied.

1.5 DOEL VAN HET ONDERZOEK EN ONDERZOEKSSTRATEGIE

Deze archeologienota heeft als doel na te gaan welke archeologische resten er te verwachten zijn ter hoogte van het projectgebied en in welke mate deze bedreigd worden door de nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek in deze archeologienota heeft drie doelen.

- 1) Er wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel.
- 2) Er wordt nagegaan welke bewaring van deze resten te verwachten is.
- 3) Er wordt nagegaan welke impact van de geplande bodemingreep zal hebben op deze resten.

De gegevens, waarop het onderzoek is gebaseerd, vloeien voort uit de plannen aangeleverd door de initiatiefnemer en landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten met de bedoeling steeds het archeologisch verwachtingsprofiel te confronteren met de aard van de geplande werken om zo de impact van deze werken op het bodemarchief te bepalen.

Op basis van de resultaten van dit onderzoek wordt een advies geformuleerd omtrent een eventueel archeologisch vervolgonderzoek, een *in situ* bewaring of een vrijgave. De volgende stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een studie van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het projectgebied in een breder landschappelijk kader (hfst. 3). Hiertoe werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een studie van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geeft inzicht in het archeologisch potentieel van het projectgebied (hfst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Het projectgebied bestaat uit de openbare wegeis van Egemstesteenweg en Hellebosstraat te Tielt. Het totale projectgebied omvat ca. 23.230,89m² en is gedeeltelijk verhard in betonplatenverharding, kasseien en klinkers. Het oostelijke gedeelte van de Egemsesteenweg tussen de Ringlaan en de Hollesstraat, bestaat uit een rijweg in betonplatenverharding, een bufferstrook met bomen in kasseien, een fietspad in rode KWS en een verhoogd trottoir in betonklinkers (Figuur 4). Vanaf de Hellebosstraat tot het einde van het projectgebied bestaat de Egemsesteenweg uit een rijweg uit betonplatenverharding, zonder fietspad, bufferstrook of voetpad (Figuur 5). De Hellebosstraat bestaat uit een rijweg in asfaltverharding in een enkele rijstrook (Figuur 6). Perceel 37015A0800/00C000 is momenteel in gebruik als akkerland voor koeien (Figuur 7). Het terrein is gescheiden van de rijweg door een gracht (Figuur 8).

Figuur 4: Toestand van de Egemsesteenweg tussen de Hellebosstraat en Ringlaan (Bron: initiatiefnemer)

Figuur 5: Toestand van de Egemsesteenweg tussen de Hellebosstraat en einde projectgebied (Bron: initiatiefnemer)

Figuur 6: Toestand van de Hellebosstraat (Bron: initiatiefnemer)

Figuur 7: Toestand van perceel 37015A0800/00C000 (Bron: initiatiefnemer)

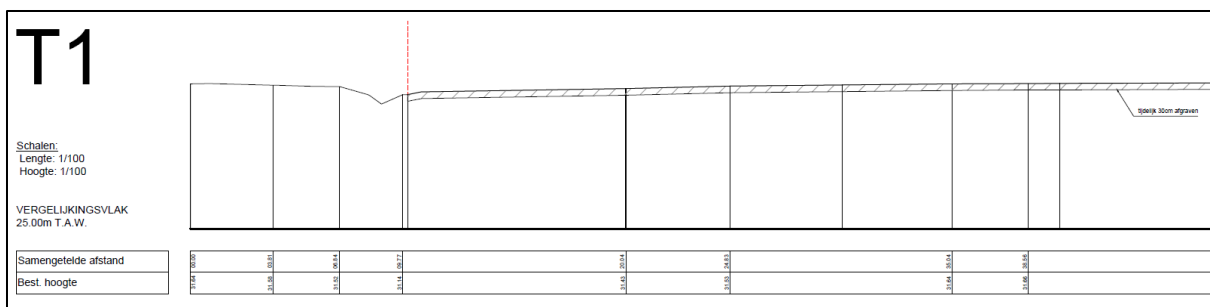

Figuur 8: Toestand van de overgang tussen de Egemsesteenweg en perceel 37015A0800/00C000 (Bron: initiatiefnemer)

van rollend materiaal en eventueel plaats voor de werfkeet. Op het tijdelijk terrein voor grondverbetering mogen ook inerte materialen gestapeld worden. Opgebroken of afgefreesde KWS-verharding mag niet gestapeld worden. De opdrachtnemer wordt er uitdrukkelijk op gewezen dat dit terrein niet mag worden gebruikt voor de stapeling van rest- of afvalmaterialen, afvalstoffen, steenachtige materialen of dergelijke meer, hoe kortstondig ook. Het terrein voor grondverbetering kan enkel voor volgende doeleinden aangewend worden: mengen / stabiliseren van gronden, zeven van gronden, tussentijdse opslag van gronden in afwachting van hergebruik op de werf.

De opdrachtnemer dient ervoor te zorgen dat het tijdelijk terrein voor grondverbetering voldoet aan volgende voorwaarden:

- Het terrein moet volledig afgesloten worden met herashekkens en poort met slot. Aan de buitenkant van de herashekkens dient de standaard tijdelijke afpaling of afsluiting geplaatst te worden.
- De teelaarde (min 30 cm) dient afgegraven te worden en dient binnen de herashekkens rondom het terrein gelegd te worden als buffer. De teelaarde moet afgeschermd worden met een onkruidwerend doek/geotextiel om onkruid (bestuiving) te vermijden.
- Vaststelling van eventuele stenen in de ondergrond vóór gebruik van het terrein is aan te tonen door opdrachtnemer en ter plaatse vast te stellen met leidend ingenieur en onderhandelaar.
- De opdrachtnemer dient een zandlaag van minimum 30 cm dikte en code 211 te voorzien, hierboven de geotextiel met daarboven
- De Minder-hinder steenslagfundering met een dikte van minimum 20 cm, zodat nadien alles in 1 geheel weggenomen kan worden tot op origineel niveau. De opdrachtnemer mag zelf beslissen om eerst het zand op de ondergrond aan te brengen met daarboven
- de geotextiel of eerst de geotextiel met daarboven het zand. De steenslagfundering die hierboven komt te liggen is een Minderhinder steenslag, voor de Minder-hinder steenslag wordt verwezen naar de algemene wijzigingen en aanvullingen van Aquafin.
- Stofhinder dient vermeden te worden door verplicht plaatsen van sproei-installaties.
- De grondmenginstallatie dient een afgesloten systeem te zijn.
- Vrachtvervoer dient afgedekt te worden en/of vochtig gehouden te worden.
- De opdrachtnemer brengt het terrein terug in oorspronkelijke toestand:
- Het volledig pakket (zandlaag/geotextiel/steenslag) dient weggenomen te worden.
- De grondlaag onder de zandlaag is verdicht na gebruik en dient gediepwoeld te worden tot op 50cm (bij voorkeur door een loonwerker)
- De onkruidvrije teelaarde dient uitgespreid te worden met een rupsvoertuig om de druk op de grond te beperken. Om verdichting te vermijden dient het werk uitgevoerd te worden bij droog weer en als de grond droog is. Men dient in stroken te werken, zodat men de uitgespreide grond niet hoeft te berijden. De teelaarde dient steenvrij te zijn
- De herashekkens dienen verwijderd te worden. Bij einde der werken moet het terrein voor grondverbetering terug in oorspronkelijke staat gebracht zijn.

Figuur 11: Dwarsdoorsnede ontwerp van het terrein voor grondverbetering (initiatiefnemer, 2021).

2.2.5 WEGENIS

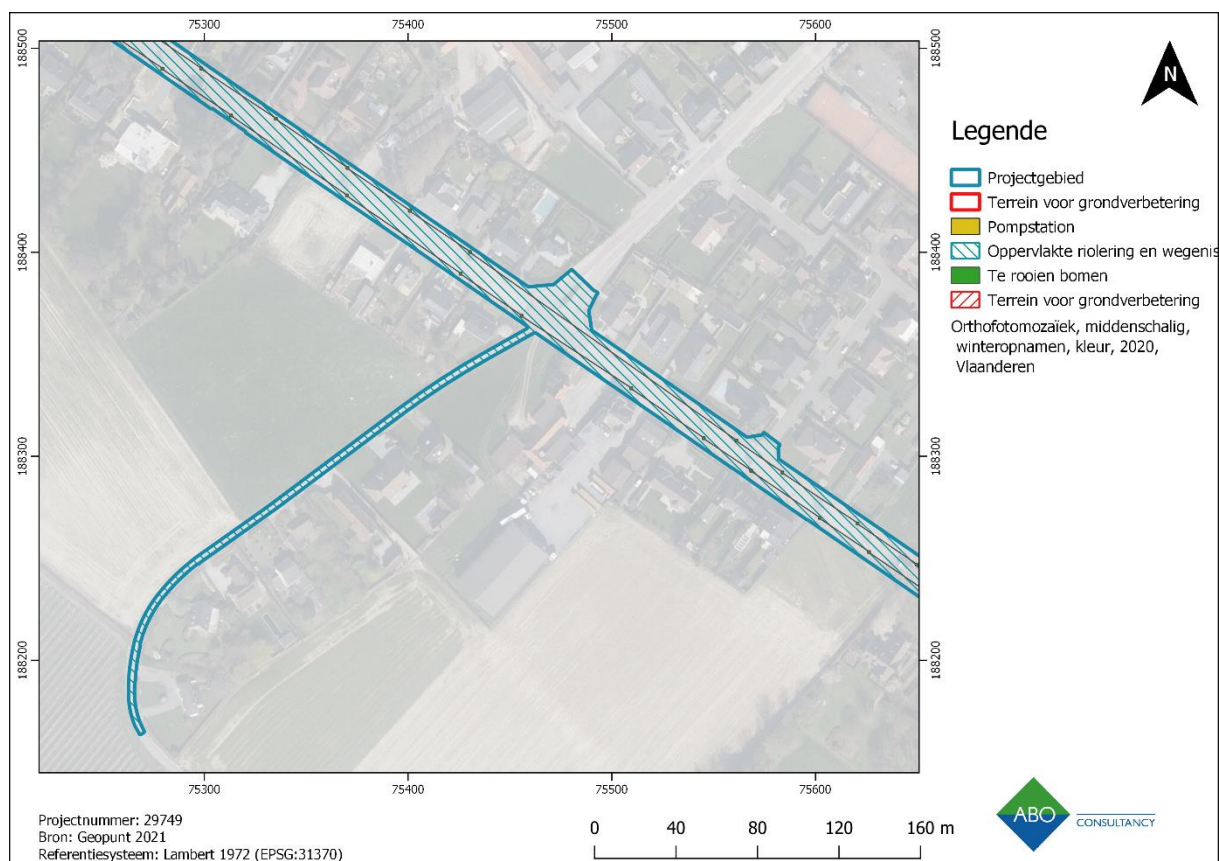
Na de uitvoering van de riolering zal het gehele traject opnieuw voorzien worden van een wegdek. Aan weerszijden van de Egemsesteenweg wordt een apart fietspad voorzien. De maximale verstoringdiepte wordt hier op 70cm-MV ingeschat. Samenvatting van de geplande werken en ingrepen:

Omschrijving werken	Diepte geplande ingreep (-MV)	Totale bodemingreep, inclusief archeologische buffer (-MV)	Oppervlakten
DWA	ca. 3,5m	ca. 4m	/
RWA	ca. 1,5m	ca. 2m	/
Pompstation	4,5m	5m	ca. 40m ²
Wegenis en fietspad	ca. 0,4m	ca. 0,7m	/
Terrein voor grondverbetering	ca. 0,3m	ca. 0,8m	ca. 5.257,51m ²

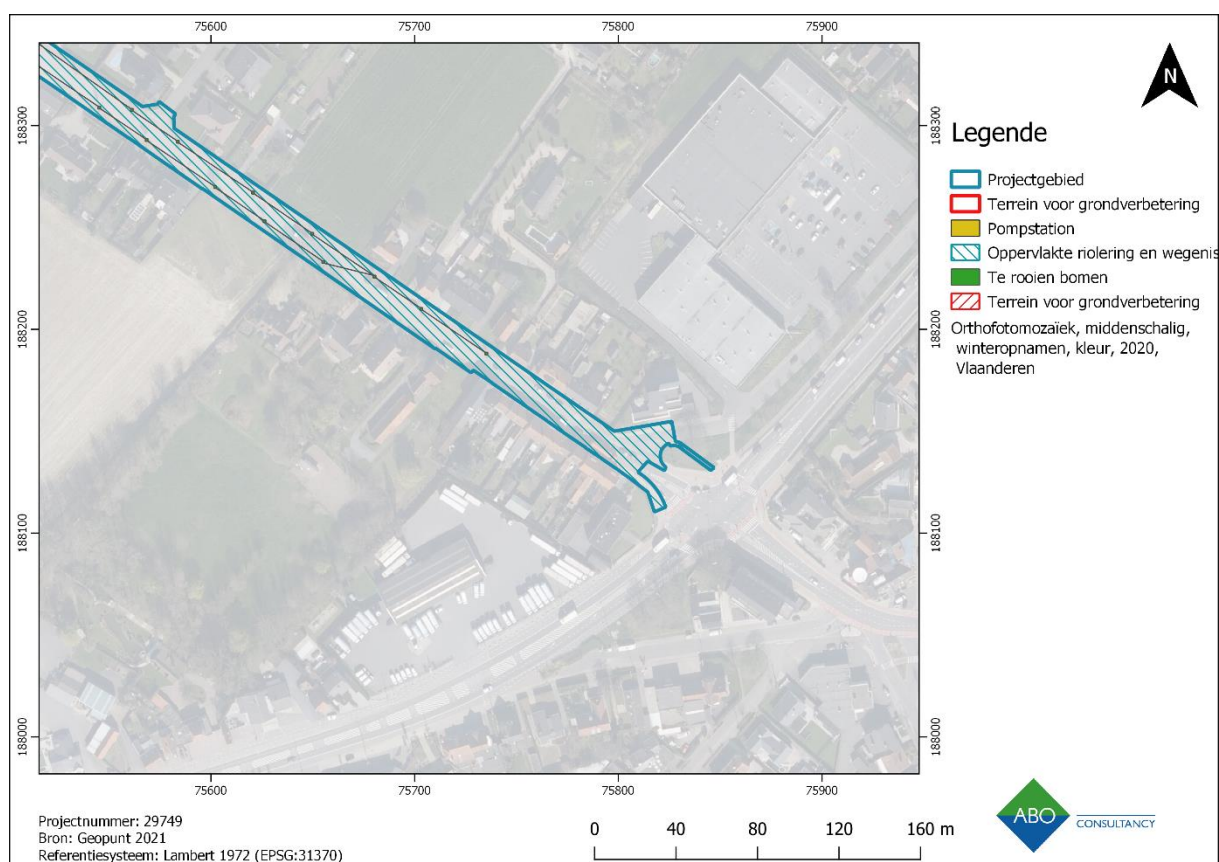
Tabel 1: Overzichtstabel geplande diepte toekomstige werken (Bron: initiatiefnemer, 2021).

Figuur 12: Toekomstplan deel 1. (Bron: Geopunt/ABO nv, 2021)

Figuur 13: Toekomstplan deel 2. (Bron: Geopunt/ABO nv, 2021)

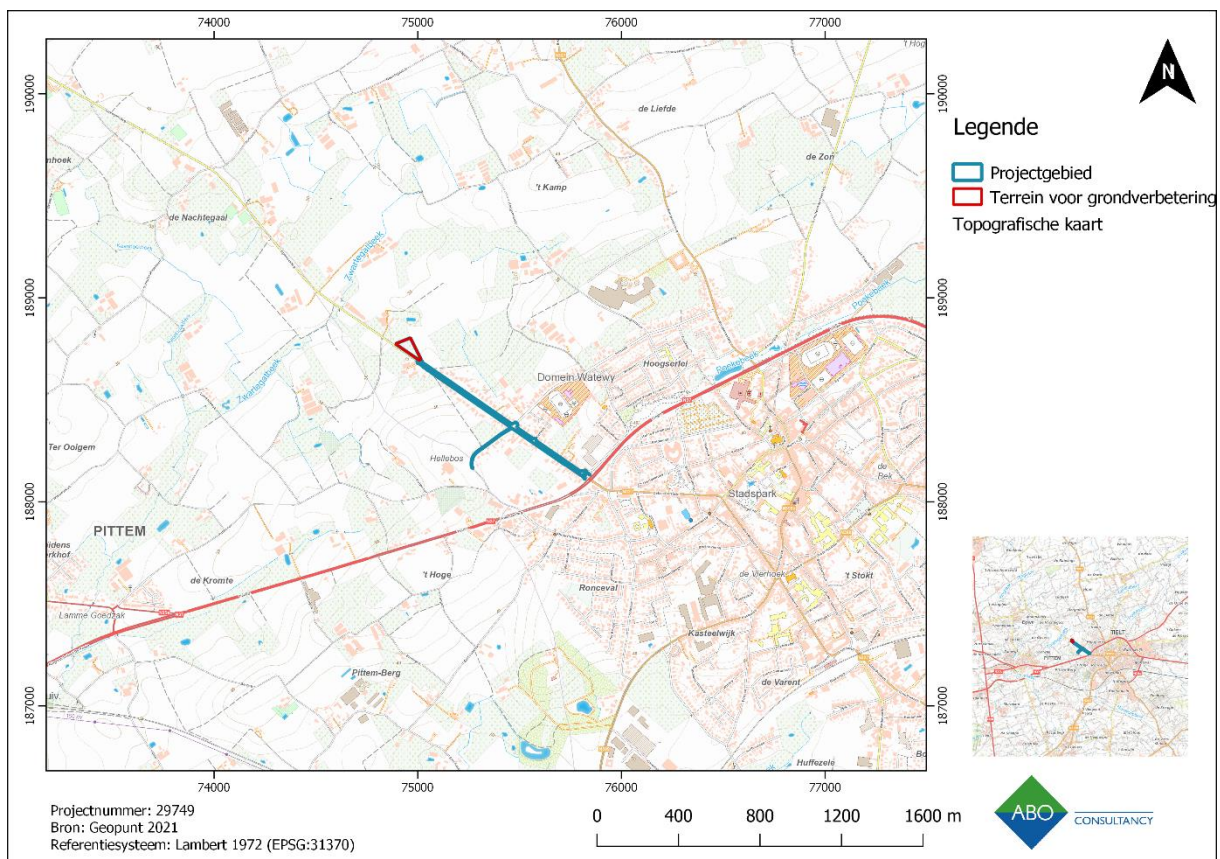
Figuur 14: Toekomstplan deel 3. (Bron: Geopunt/ABO nv, 2021)

3 ASSESSMENTRAPPORT: LANDSCHAPPELIJKE ANALYSE

3.1 TOPOGRAFISCHE SITUERING

3.1.1 TOPOGRAFIE

Het projectgebied is gelegen in Tielt ten noordwesten van het centrum van Tielt. Tielt bevindt zich ca. 15km ten noordoosten van het centrum van Roeselare. De Topografische kaart toont een licht bebouwde omgeving omgeven door agrarische zones, op een natuurlijke helling gelegen (cuesta-rug) (Figuur 15). Het projectgebied bevindt zich op de natuurlijke helling van het Hellebos. Ten noorden van het projectgebied ligt de Zwartegatbeek.

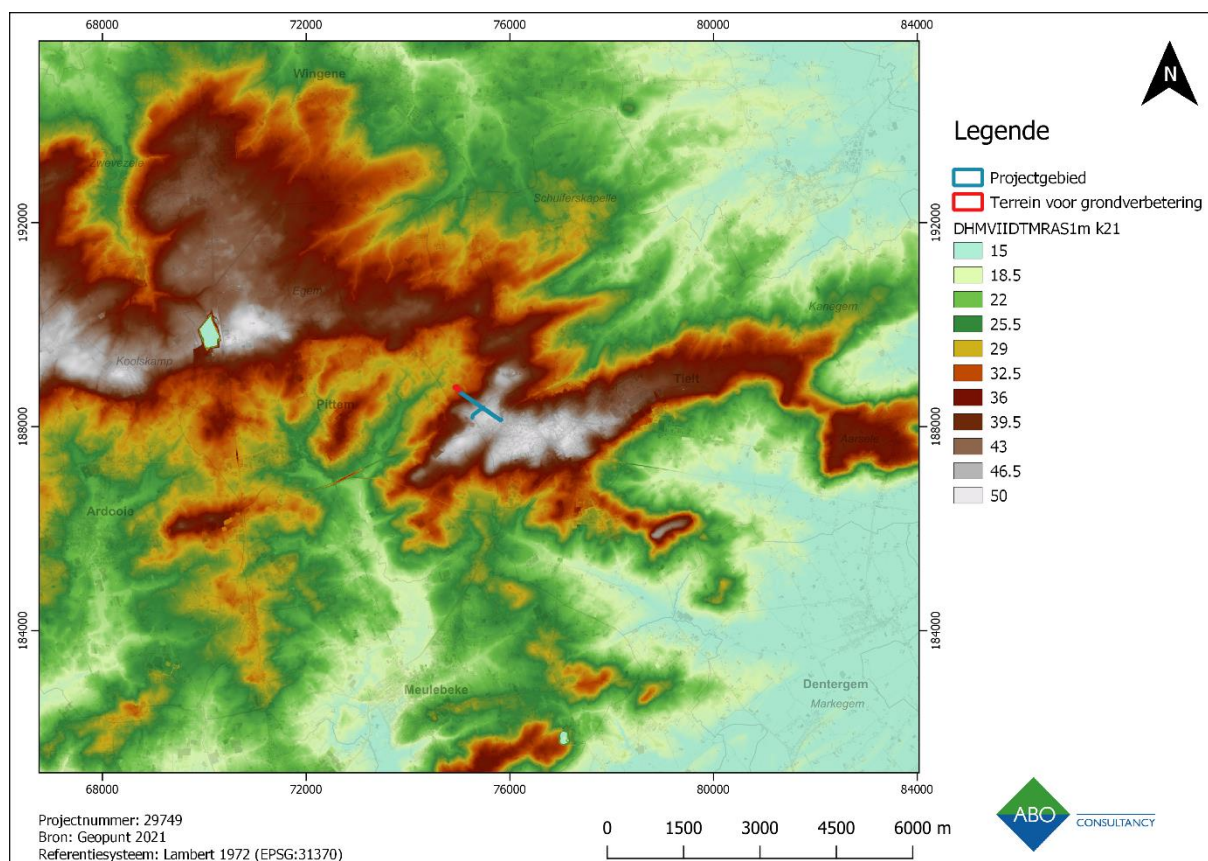
Figuur 15: De topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

Vanuit landschappelijk standpunt ligt het projectgebied grotendeels in het 'Plateau van Tielt' (ca. 5-50m TAW), ten noorden van de vallei van de Leie, is een zacht golvende plateau met sterk verspreide bewoning.¹

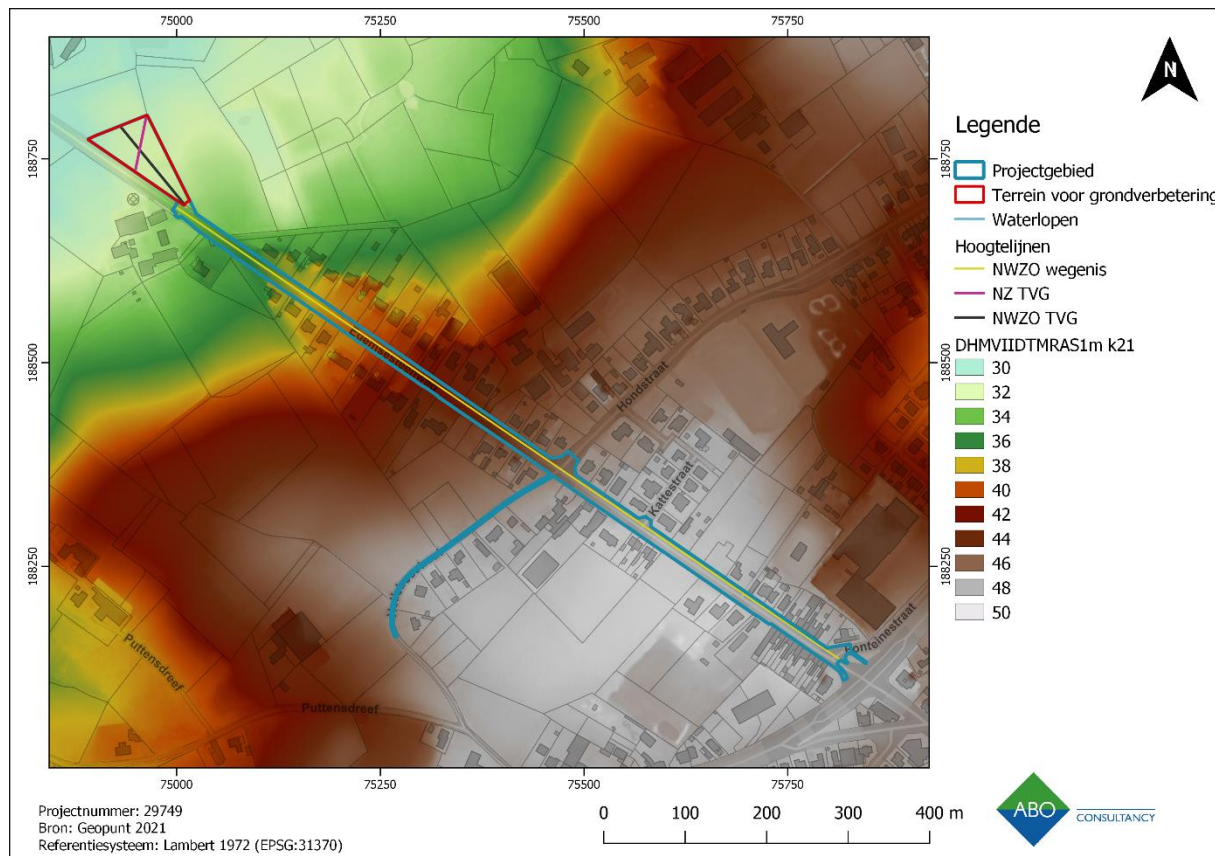
3.1.2 HOOGTEVERLOOP

Het Digitaal Hoogtemodel geeft weer dat het projectgebied gelegen is op een naar het zuidoosten oplopend terrein tussen 30 en 50m-TAW. Het projectgebied is gelegen op een lokale gradiëntzone (cuesta-rug) (Figuur 16).

¹ Antrop e.a., 'Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest', 23.

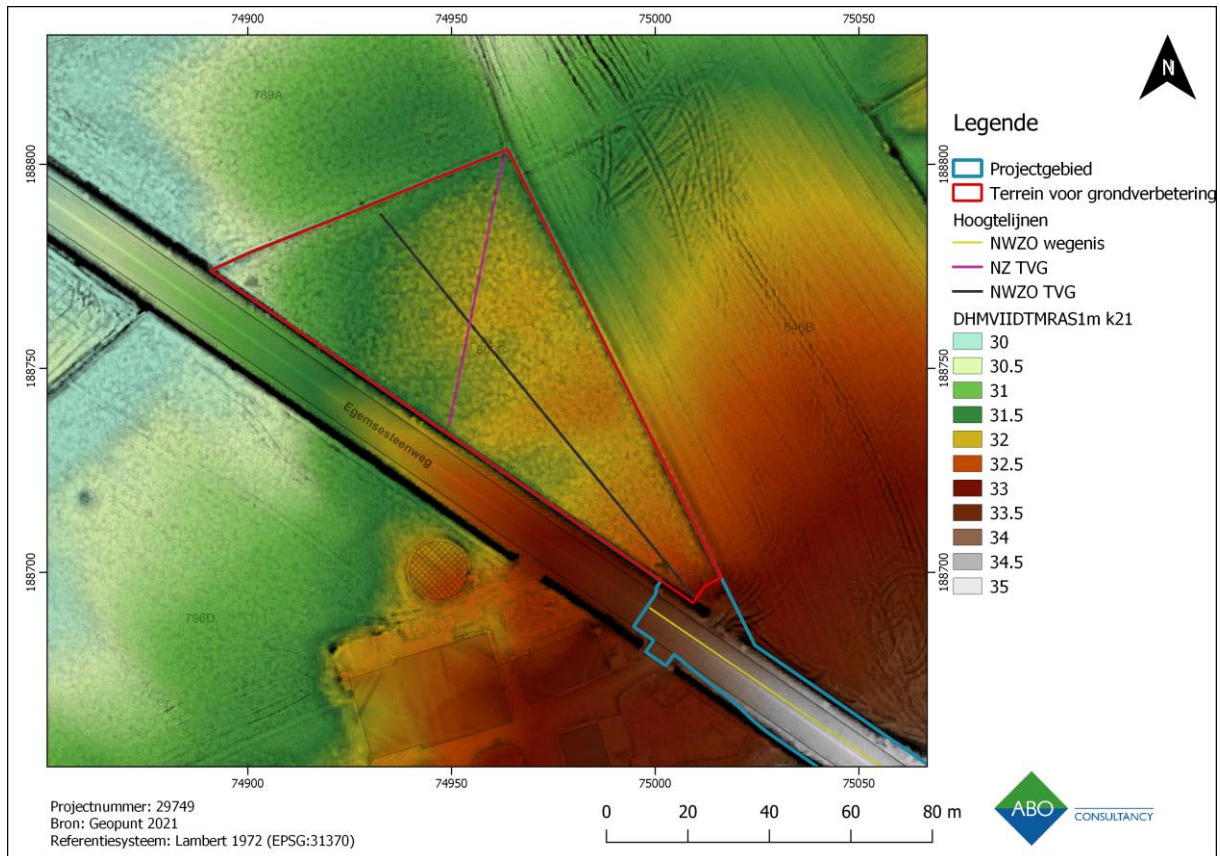

Figuur 16: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied en de waterlopen. (Bron: Geopunt, 2021)

Figuur 17: Digitaal Hoogtemodel (DHMVII) (1m) met aanduiding van het projectgebied in detail. (Bron: Geopunt, 2021)

Een gedetailleerdere DTM, op basis van kaartblad 21, toont gedetailleerder de beschreven geleidelijke stijging van het projectgebied van noordwesten naar zuidoosten. Van het terrein voor grondverbetering (TVG) werd tevens een Skyview overlay geanalyseerd. Dit toont echter geen kunstmatige anomalieën aan in het terrein. Het DHM toont hierbij wel een lokaal hoogteverschil van ca. 1m tussen het westelijke en oostelijke gedeelte.

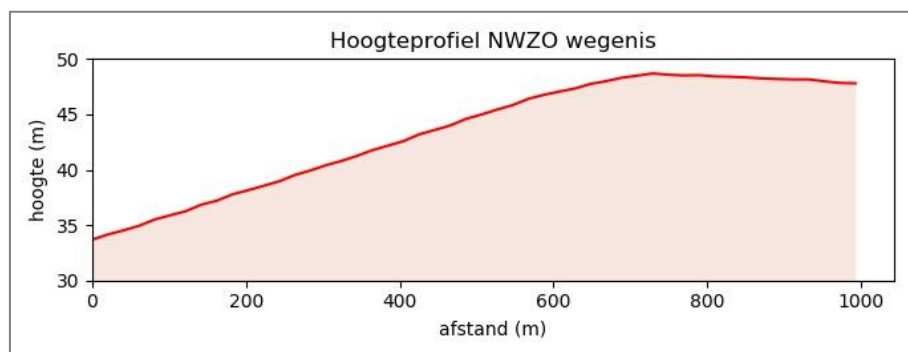

Figuur 18: Digitaal Hoogtemodel (DHM) (1m) in combinatie met de Skyview met aanduiding van het tvg in detail. (Bron: Geopunt, 2021)

Er werd een NWZO hoogteprofiel genomen van het projectgebied en een NZ en NWZO profiel genomen van het terrein voor grondverbetering (Figuur 19 en Figuur 20).

Hoogteprofiel Egemsesteenweg

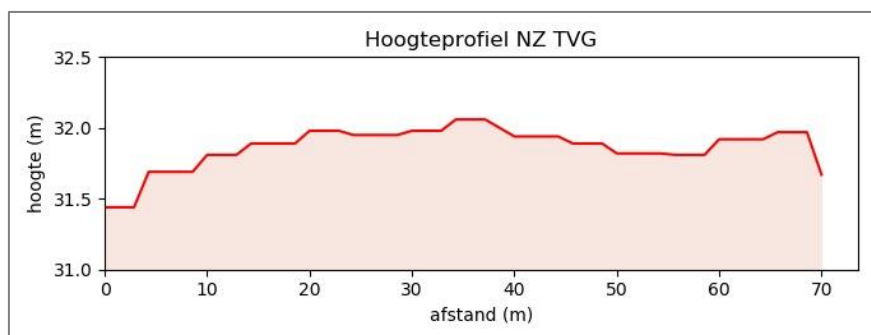
Het profiel kent een intens stijgend verloop tussen ca. 33,7 en 49,5m-TAW. Ter hoogte van Egemsesteenweg 50 is het plateau bereikt (Figuur 19).

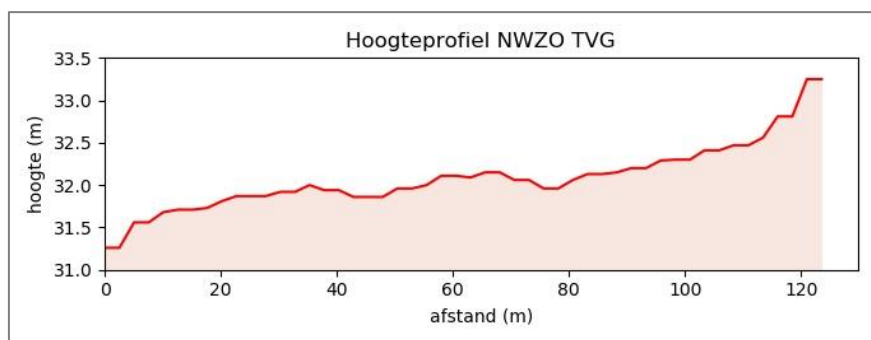
Figuur 19: Hoogteprofiel NWZO van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

Hoogteprofielen TVG

Het terrein voor grondverbetering volgt evenzeer het plateau tussen 31,3 en 33,5m-TAW. Het terrein verloopt in stijgende lijn van noordwest naar zuidoost. Van noord naar zuid is het hoogteverloop stagnerend (Figuur 20 en Figuur 21).

Figuur 20: Hoogteprofiel NZ van terrein voor grondverbetering. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 21: Hoogteprofiel NWZO van terrein voor grondverbetering. (Bron: Geopunt, 2020)

3.2 BODEMKUNDIGE SITUERING

3.2.1 BODEMTYPE

Volgens de gedigitaliseerde Bodemkaart komt ter hoogte van het projectgebied **Ldc, Pcc, Pba, u-Lhp, w-Lhp en OB** voor. **OB-bodems** zijn gronden waarvan het originele bodembestand niet gekend is of sterk antropogeen aangepast is.

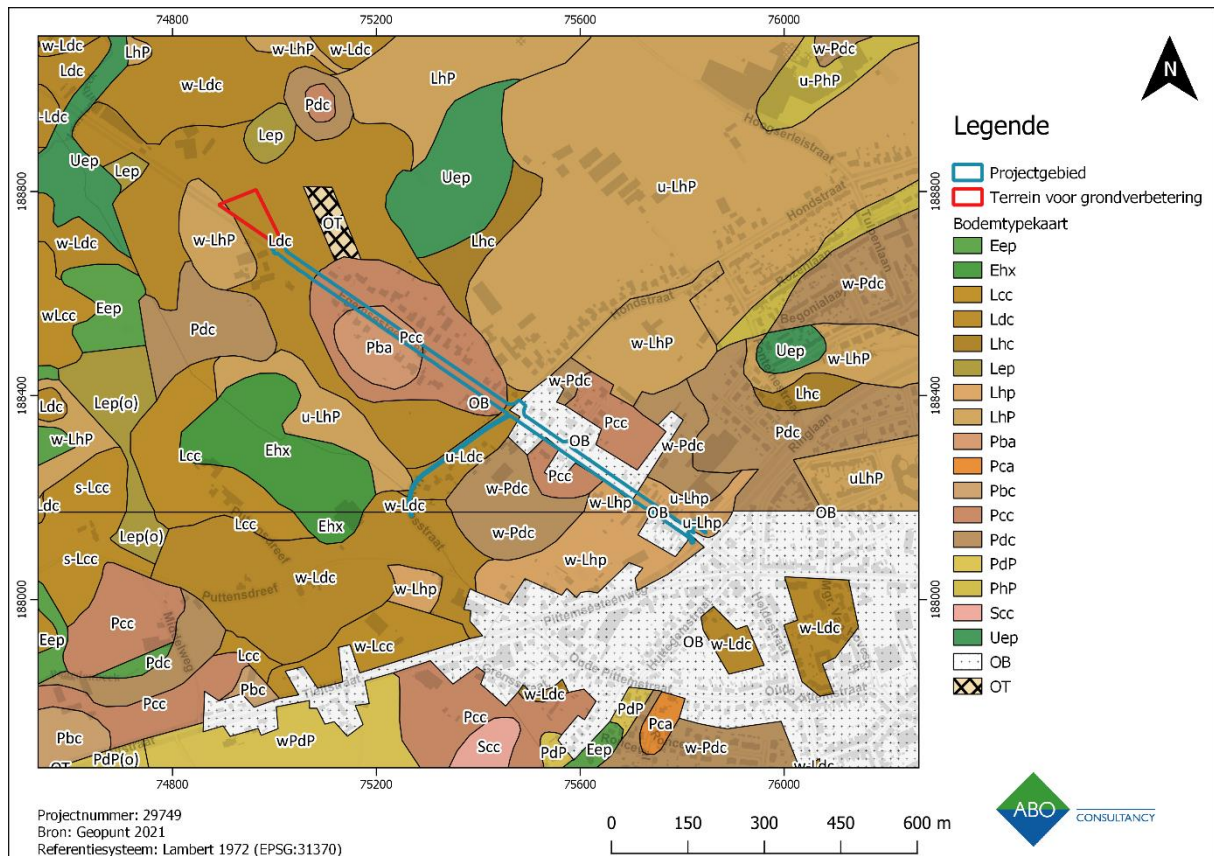
Ldc zijn matig gleyige zandleemgronden met sterk gevlekte textuur B horizont. Het is een hydromorfe gedegradeerde grijsbruine podzolachtige bodem.² **Pcc** zijn matig droge licht-zandleemgronden met verbrokkelde B horizont. Het is een gedegradeerde grijsbruine podzolachtige bodem met roestverschijnselen.³ **Pba** zijn droge licht-zandleemgronden met textuur B horizont. Het is een grijsbruine podzolachtige bodem.⁴ **u-Lhp** zijn sterk gleyige zandleemgronden met kleisubstraat beginnend op geringe of matige diepte (20-125cm). **w-Lhp** zijn sterk gleyige zandleemgronden met klei-zandsubstraat beginnend op geringe of matige diepte (20-125cm). Het is een complex van gronden zonder en met profielontwikkeling (colluvium). Het colluviaal bovendeek heeft een variërende dikte, aldus ook het onderliggend begraven profiel.⁵

² Sanders e.a., *Verklarende tekst bij het kaartblad Tiel 53 E*, 96.

³ Sanders e.a., 94.

⁴ Sanders e.a., 84.

⁵ Sanders e.a., 104.

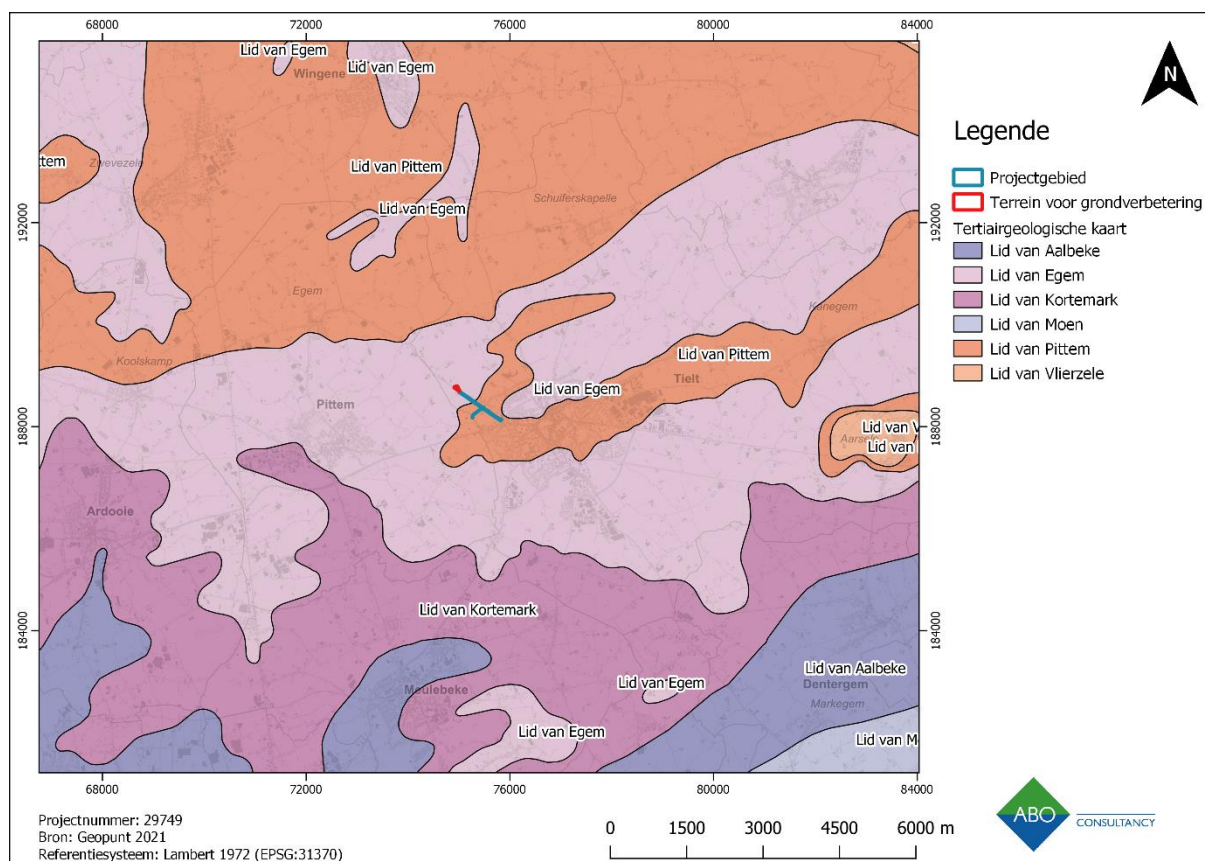
Figuur 22: Gedigitaliseerde bodemkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

3.2.2 TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART

Het projectgebied ligt op de tertiaire afzettingen van het **Lid van Egem** en het **Lid van Pittem** (Figuur 23).

Het Lid van Egem bestaat uit glauconiethoudend fijn zand en is een van de drie leden van de Formatie van Tielt. e formatie dagzoomt in het noorden van Henegouwen, in het zuiden en midden van Oost- en West-Vlaanderen en het westen van Vlaams- en Waals-Brabant. De formatie bestaat uit marien zeer fijn zand en silt, afgezet in de zee die België bedekte tijdens het Midden- tot Laat-Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, rond 50 miljoen jaar geleden). Het Lid van Pittem is een onderdeel van de Formatie van Gentbrugge. De Formatie van Gentbrugge bereikt haar grootste dikte in het noorden van België, waar ze tot maximaal 50 meter dik is. Ze wordt ingedeeld in drie leden. De basis van de formatie bestaat uit siltige klei en kleilig silt (Klei van Merelbeke). Daarboven volgen lagen silt en zeer fijn zand, verstoord door bioturbatie (Klei van Pittem en Zand van Vlierzele). De zanden kunnen zowel horizontale bedding als cross-bedding vertonen en zijn vaak gelithificeerd tot zandsteen.⁶

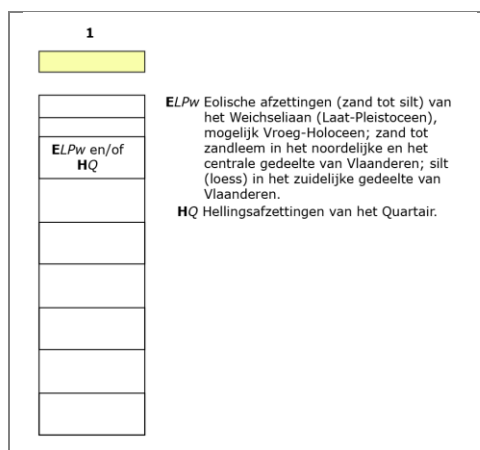
⁶ Laga, Louwyte, en Geets, 'Paleogene and Neogene Lithostratigraphic Units (Belgium).', 135–52.

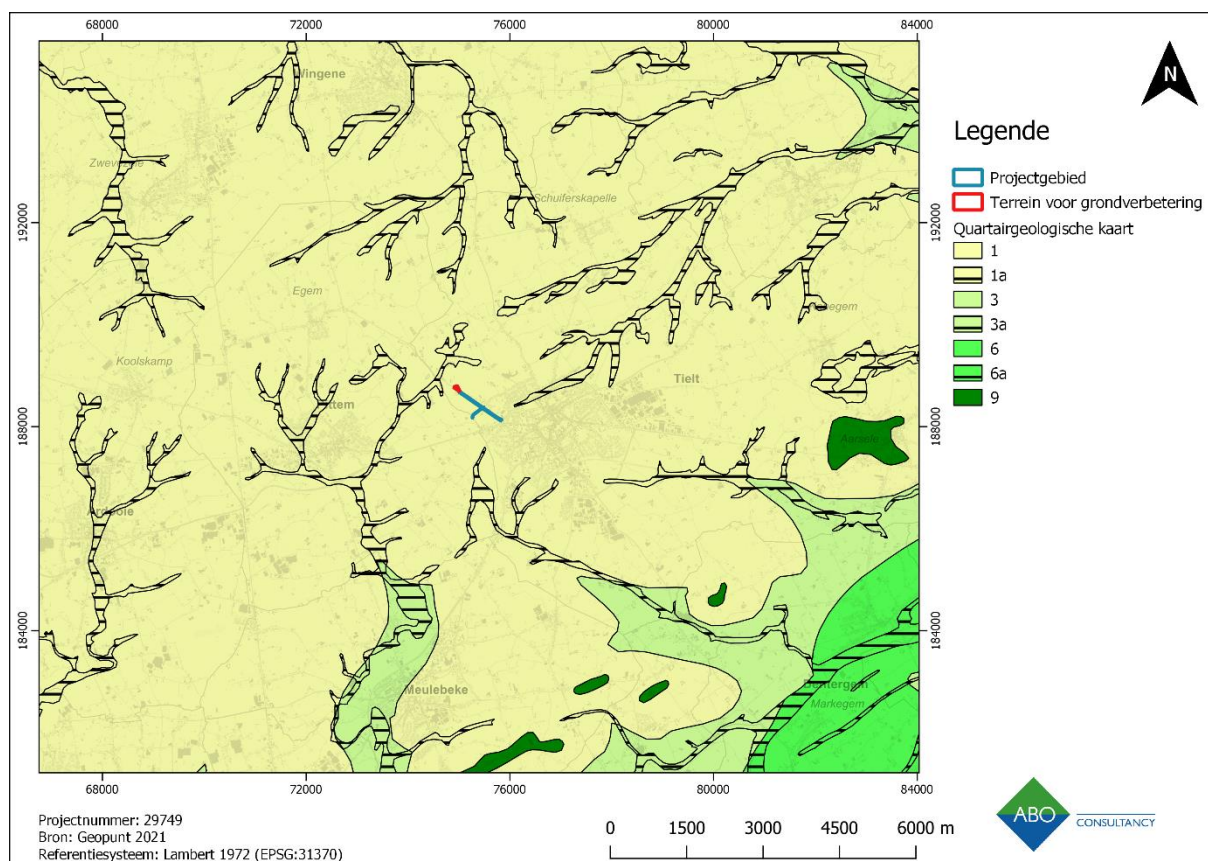
Figuur 23: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

3.2.3 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

De quartairgeologische sequentie ter hoogte van het onderzoeksgebied bestaat grotendeels uit eolisch zand (ELPw) en leem uit het Weichseliaan en/of hellingsafzettingen uit het Quartair (HQ) (**type 1**) (Figuur 25). Een dergelijke sequentie heeft een relatief klein archeologisch potentieel. De zandige opduikingen nabij waterlopen, gevormd door deze Elpw-afzettingen, waren vanaf de steentijd aantrekkingspolen voor bewoning. De sporen die deze jager-verzamelaars achterlieten bestaan voornamelijk bestaan uit verspreide vondsten op het toenmalig loopvlak. Als deze loopvlakken kort na gebruik niet worden afgedekt, zoals het geval met type 1, dan is de kans op bewaring van paleolithicum- en mesolithicumsites zeer klein.

Figuur 24: Detail van de eenheden die de onderstaande Quartairgeologische kaart kenmerkt (Bron: DOV 2018).

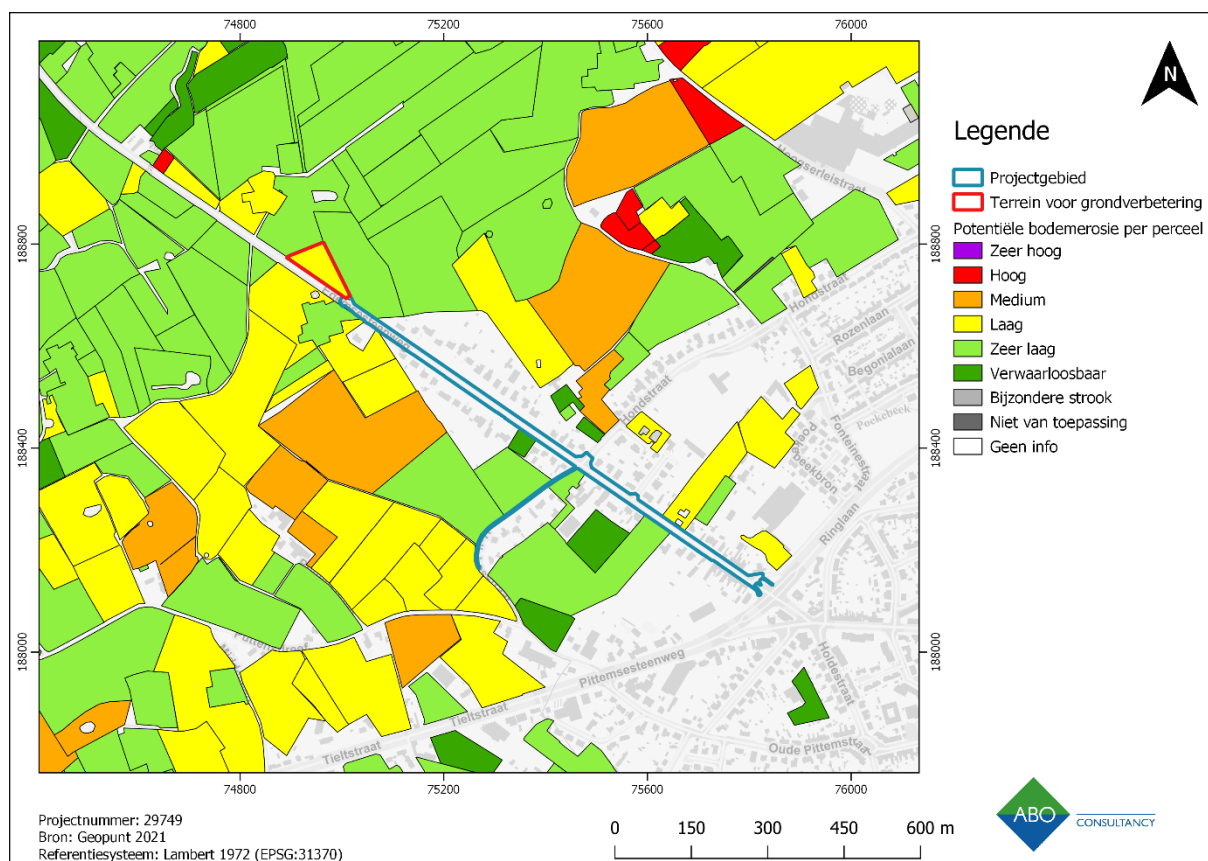
Figuur 25: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart met het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

3.2.4 BODEMEROSIEKAART

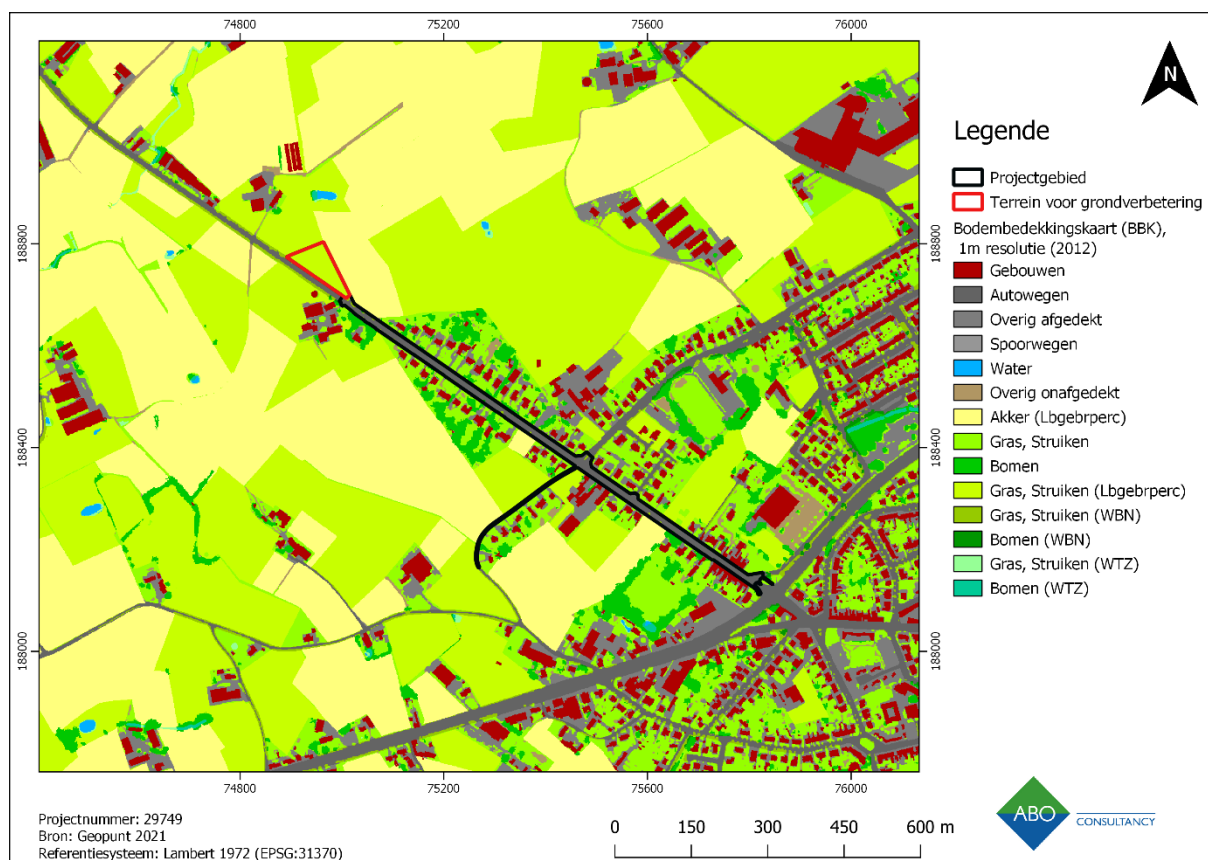
De potentiële bodemerosie is ter hoogte van het terrein voor grondverbetering gekarteerd als 'laag'. Een lage impact van erosie bevordert de bewaring van de bodemopbouw en bijgevolg ook van eventueel aanwezige archeologische resten (Figuur 26).

3.2.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Het projectgebied wordt volgens de Bodembedekkingskaart grotendeels gekenmerkt als 'Gras, struiken' en vooral 'overig afgedekt'. De kaart komt overeen met de grb (Figuur 27).

Figuur 26: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

Figuur 27: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

4 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Zone waar geen archeologie te verwachten valt	Relevant, cf. 4.2.2
Archeologische vooronderzoeken in de omgeving	Relevant, cf. 4.2.3
Inventaris Bouwkundig Erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Centrale Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.2
Cartografische bronnen	
Fricxkaart (ca. 1712)	Onvoldoende gedetailleerd, cf. 4.3.1
Villaretkaart (ca. 1745)	Niet beschikbaar.
Ferrariskaart (1771-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelen kaarten (1846-1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Poppkaart (1842-1879)	Niet beschikbaar, cf. 4.3.5
Topografische kaart van België (1873)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1904)	Relevant, cf. 4.3.6
Topografische kaart van België (1939)	Relevant, cf. 4.3.6
Topografische kaart van België (1969)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1981)	Niet relevant
Topografische kaart van België (1989)	Niet relevant
Orthofotomozaïek	
Kleinschalig, zomeropnamen, panchromatisch, 1971	Relevant, cf. 4.3.6
Kleinschalig, zomeropnamen, kleur, 1979-1990	Relevant, cf. 4.3.6
Middenschallig, winteropnamen, kleur, 2000-2003	Relevant, cf. 4.3.6
Middenschallig, winteropnamen, kleur, 2005-2007	Niet relevant
Middenschallig, winteropnamen, kleur, 2008-2011	Niet relevant
Grootschalig, winteropnamen, kleur, 2013-2015	Niet relevant
Grootschalig, winteropnamen, kleur, meest recent	Relevant

Tabel 2: Geraadpleegde bronnen voor hoofdstuk 4.

4.1 HISTORISCHE SITUERING VAN TIELT

In schriftelijke bronnen is er vanaf 1119 sprake van een toponiem 'de Tiledo'. Deze benaming betekent zoveel als 'collectief van een tuil' de benaming verbasterde verder naar Tiled, Tilath en Thielth in de 13de eeuw.⁷

De ligging op de cuestarug heeft in belangrijke mate de occupatiegeschiedenis bepaald. Meso- en neolithische silexartefacten wijzen op prehistorische bewoning in dit hoger gelegen gebied, o.m. ter hoogte van Keidam en in de nabijheid van de bron van de Poekebeek, ook "Kale" genoemd, te situeren ten westen van het stadscentrum in de "Bornakker" ter hoogte van de huidige hoek Deken Darraslaan - Holdestraat. Recente (2005) archeologische vondsten, m.n. een fragment van een mortarium (wrijfschaal) in de ondergrond van het marktplein en scherven van aardewerk in een opvullingslaag bij de hallentoren, kunnen vermoedelijk bewoning van de Tieltse heuvelkam in de Gallo-Romeinse tijd aantonen. Dit zou de hypothese kunnen staven dat het tracé van het Romeins diverticulum - van Blicquy tot Oudenburg - vanaf de Leie via de Tieltse hoogte naar de kust liep. Dan zou de naam Tielt kunnen afgeleid zijn van het Latijnse "tilia" (linde), "tiletum" (bos van lindebomen) of van "tegula" (dakpannen). Een andere hypothese is dat de eerste bewoningskern van Frankische oorsprong is, te dateren tussen de 7de en het begin van de 9de eeuw, met vermoedelijke locatie tussen de huidige Markt en de Poekebeek. In dit geval zou het toponiem een Germaanse oorsprong kunnen hebben, m.n. "ten hille" (op de heuvel) of "teul" (bundel, tuil). Zeker tot aan de 8ste eeuw blijft het gebied rond het Plateau van Tielt in hoofdzaak bedekt door natuurbos.⁸

4.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

4.2.1 INVENTARIS ONROEREND ERFGOED

Volgens de Inventaris Onroerend Erfgoed bevinden er 7 erfgoedelementen aan de Egemsesteenweg gaande van een villa, een architectenwoning en vijf hoeves (Figuur 28).

Aan de overzijde van het terrein voor grondverbetering bevindt zich een hoeve die opklimt tot de eerste helft van de 19de eeuw (ID 36082). Ook Hoeve Goed Ten Houtte ter hoogte van nr. 53 dateert uit de 19de eeuw (ID 80429).⁹ De hoeve ter hoogte van nr. 62 dateert van 1939 en staat beschreven als 'Interbellumhoeve' (ID 63914).¹⁰ Ook de hoeve aan nr. 36 dateert van ongeveer dezelfde periode. Het breedhuis werd ontworpen door architect Jules Vandewalle en heeft opmerkelijke art-deco elementen (ID 39255).¹¹ De hoeve aan nr. 33 behoorde toe aan een steenbakker en werd opgetrokken in 1906 als woonhuis met later bijkomende functie als hoeve (ID 23790).¹²

Ter hoogte van nr 75 bevindt zich een architectenwoning gebouwd in 1972 als eigen ontwerp en woont van architect Luc Van De Weghe (Tielt). Aangelegde voortuin met parking aan de straatzijde. Vrijstaand volume van twee bouwlagen met platte bedaking, getypeerd door bakstenen gevelvelden afgelijnd door omlopende vlakke betonnen lijsten. In- en uitspringende volumewerking door o.m. verdiepte vensterpartijen (ID 42082).¹³ Ter hoogte van nr. 82 ligt een modernistische witte villa uit bouwjaar 1967. (ID 81131).¹⁴

⁷ Gysseling, *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland vóór 1226*, 699.

⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed, 'Tielt'.

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed, 'Hoeve Goed ten Houtte'.

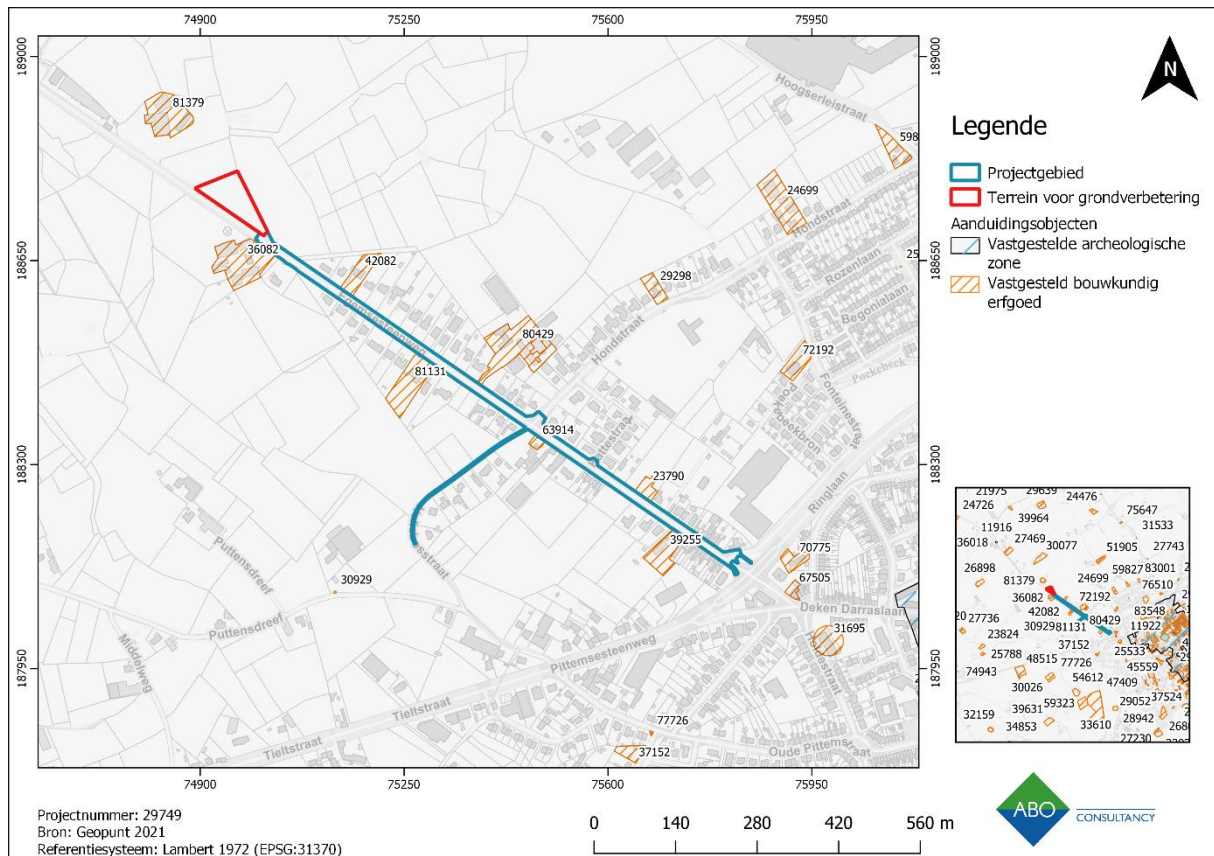
¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed, 'Interbellumhoeve'.

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed, 'Interbellumhoeve (Egemsesteenweg)'.

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed, 'Hoeve (Steenbakker Egemsesteenweg Tielt)'.

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed, 'Architectenwoning'.

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed, 'Villa (Egemsesteenweg Tielt)'.

Figuur 28: Weergave van de meldingen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed op en rondom het projectgebied. (Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed, 2020).

4.2.2 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS

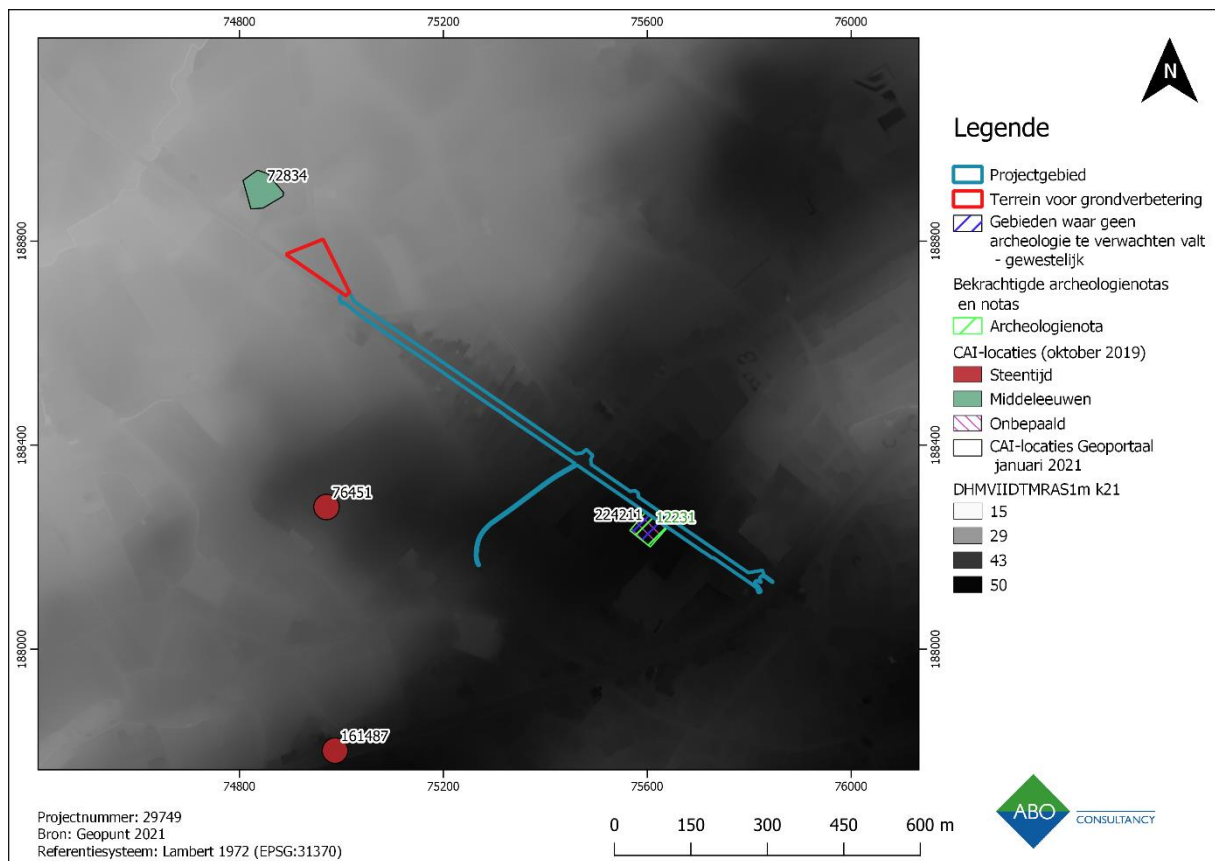
Aan het projectgebied zelf bevindt zich een vermelding uit de Centrale Archeologische Inventaris met name locatie 'Egemsesteenweg' (ID 24211) (Figuur 30). Na de uitvoering van boringen en een proefsleuvenonderzoek, werd het terrein vrijgegeven voor de geplande werken.¹⁵ De locatie is tevens opgenomen als GGA-zone.

Ten zuidwesten van het projectgebied zijn verschillende locaties opgenomen in de CAI waar in de jaren 1990 veldprospecties voor de steentijdperiode werden uitgevoerd (neolithicum en mesolithicum), in het kader van een grootschalig onderzoek (ID's 161242, 76451, 161487, 161486, 161488, 161490, 161241). Hieruit blijkt dat deze lithische artefacten zowel op de cuesta als in meer lager gelegen gebieden in de vallei aangetroffen werden. Net ten noordwesten van het projectgebied is de locatie van een vermoedelijk van oorsprong laatmiddeleeuwse site met walgracht genaamd 't Goed te Trybels' (ID 72834).

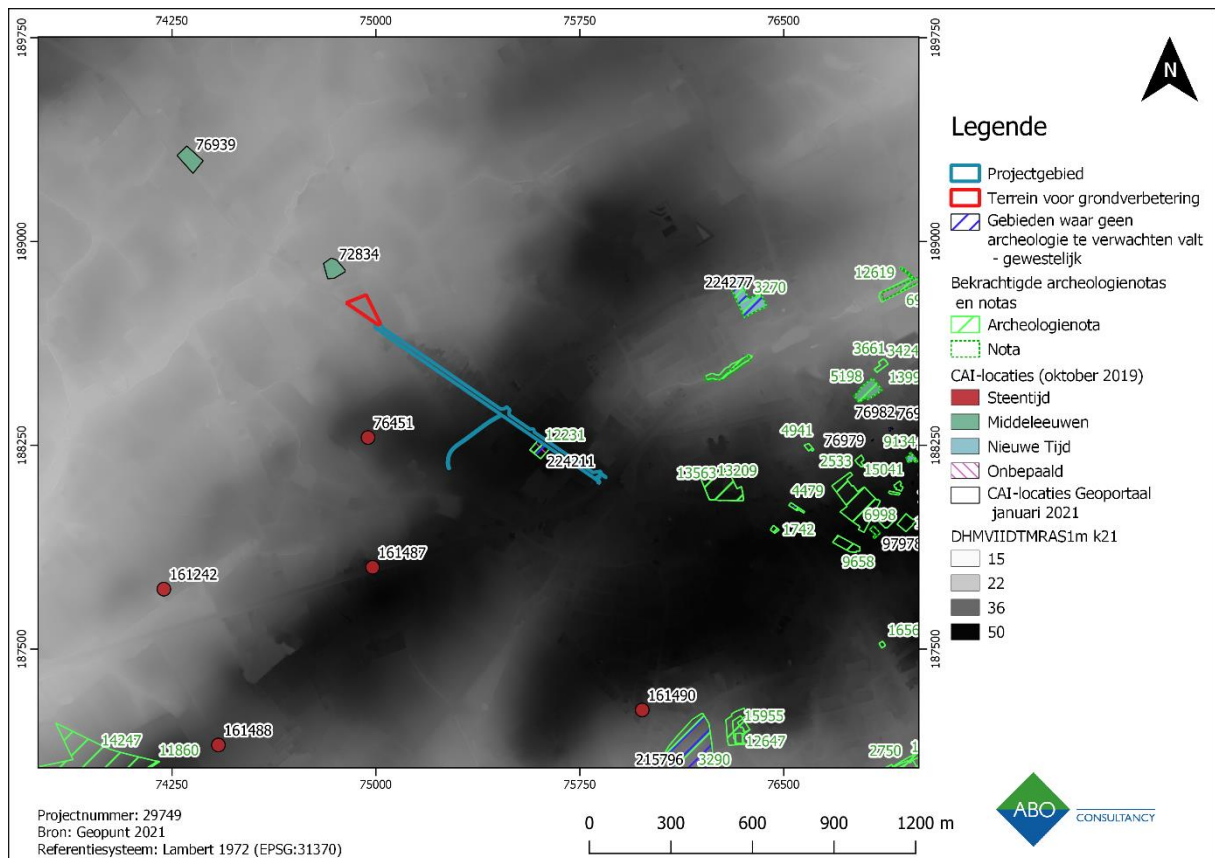
Ten oosten van het projectgebied toont de CAI verschillende meldingen ter hoogte van het stadscentrum van Tiel. Hierbij werden vooral sporen, artefacten en sites uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Echter werd bij verschillende sites net boven de moederbodem een cultuurlaag uit de Romeinse periode aangetroffen.

De ligging van het projectgebied en de aangetroffen sites, sporen en artefacten tonen en hoog archeologisch potentieel aan vanaf de steentijden tot de nieuwste tijd.

¹⁵ Legrand, Galloo, en Boecksteys, 'Vooronderzoek Tiel Tiel Egemsesteenweg'.

Figuur 29: Alle CAI-meldingen in een ruime omgeving van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2021).

Figuur 30: Alle CAI-meldingen in een ruime omgeving van het projectgebied. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2021).

In de ruime omgeving van het projectgebied zijn er tientallen meldingen uit de Centrale Archeologische Inventaris. Het betreft om vondstenmeldingen vanaf de steentijd tot en met de 20ste eeuw. De focus ligt op vondstmeldingen uit de Romeinse tijd en middeleeuwen. Het betreft onder andere de volgende meest relevante meldingen:

ID	Naam/locatie	Omschrijving	Datering
224211	Egemsesteenweg	Locatie van uitgevoerde boringen en een proefsleuvenonderzoek in het kader van een archeologienota. ¹⁶ Er werd enkel een ongedateerd paalspoor - kuil, wellicht van natuurlijke origine aangetroffen.	Onbepaald
217857	Bruggestraat	Op basis van resultaten van een proefputtenonderzoek door BAAC Vlaanderen in 2017 werden sporen en artefacten aangetroffen uit de (late) middeleeuwen, Nieuwe en Nieuwste tijd.¹⁷ Late middeleeuwen: Greppel die het terrein in ZW-NO richting (haaks op de toenmalige Bruggestraat) doorkruist. Het terrein behoorde toen tot de suburbane periferie van de sterk ontwikkelde volmiddeleeuwse kern van Tiel. Uit deze periode stamt een algemene ophoging van het terrein. Het sporenbeeld bestaat voorlopig vooral uit kuilen met een uiteenlopende functionele interpretatie: ontginningskuilen, mestkuilen, kuilen met opvallende pakketten verbrand bouwpuin die wijzen op aanwezigheid van gebouwen in deze 2de occupatiefase. Een fundering met haakse hoek, ten N van recente kelders kan mogelijk met deze bebouwing in verband worden gebracht. Nieuwe: Occupatiefase in verband te brengen met deel van het Grauwzustersklooster en kloostertuin die binnen projectgebied gelegen was. Gekenmerkt door algemene ophoging van het terrein. Aanwezigheid van klooster aangetoond door enkele rijke afvalkuilen, restanten van de verdere structurele (her)inrichting van het terrein zoals een netwerk aan afvoer- en drainagegoten en een erg fragmentair bewaarde muur (deel van een nis of apsis in de zijmuur van de kapel van het klooster?). De afvalkuilen hadden een rijke inhoud met een indrukwekkende aardewerkcollectie en grote hoeveelheden keuken- en tafelafval (dierlijk bot, oesters en visbot) Nieuwste Tijd: Fase van grootschalige herinrichting en nivellering van het terrein na het verlaten van het klooster.)	Middeleeuwen Nieuwe Tijd Nieuwste Tijd
72834	't Goed te Trybels	Site met Walgracht uit de late middeleeuwen. In oorsprong omwalde hoeve volgens de inventaris bouwkundig erfgoed.	Middeleeuwen
76939	't Goed ten Hooghe	Site met Walgracht uit de late middeleeuwen. In oorsprong omwalde hoeve. Mogelijk nog een walgrachtrest ten noordoosten van de hoeve (topokaart), volgens de inventaris bouwkundig erfgoed.	Middeleeuwen
76981	Rameplein (Tielt/05 sleuf III)	Opgraving op de site uitgevoerd in 2005-2006 na een proefsleuvenonderzoek. Op het Rameplein werd	Romeinse Tijd Middeleeuwen

¹⁶ Legrand, Galloo, en Boecksteyns, 'Vooronderzoek Tielt Tielt Egemsesteenweg'.

¹⁷ Demoen, De Mulder, en Claus, 'Vooronderzoek Tielt Tielt - Bruggestraat'.

		aangetroffen: zandwinningskuil (opgevuld met jonger materiaal uit de 15de en 16de eeuw en bevatte ook een kleine hoeveelheid Romeins aardewerk uit de late middeleeuwen, een kuil met bouwafval (en enkele Romeinse scherven uit de middeleeuwen, enkele Romeinse scherven in de kuil met bouwafval, ophogingslagen uit de late middeleeuwen en een enkele paalkuiltjes uit de Nieuwe Tijd	Nieuwe Tijd
76979	Hoogmarkt (Tielt/05 sleuf I)	Opgraving op de site uitgevoerd in 2005-2006 na een proefsleuvenonderzoek. Op de Hoogmarkt werd aangetroffen: verschillende middeleeuwse ophogingslagen en enkele sporen (met o.a. aardewerk) die in verband te brengen zijn met de ontwikkeling van Tielt als stad uit de late middeleeuwen, Bestaande uit een uitgeholde boomstam en bakstenen uit de late middeleeuwen dienstdoend als waterleiding, een vrij omvangrijke kuil met groene klei, veldstenen en dakpanfragmenten (onbepaald) en een randscherf van een mortarium uit de Romeinse Tijd.	Romeinse Tijd Middeleeuwen Onbepaald
76980	Neermarkt (Tielt/05 sleuf II)	Opgraving op de site uitgevoerd in 2005-2006 na een proefsleuvenonderzoek. Op de Neermarkt werd aangetroffen: verschillende middeleeuwse ophogingslagen, muurrestant van lakenhal die enkel diende als opslagplaats en verkoopruimte, en afvalkuil uit de late middeleeuwen, en meer dan 12 Romeinse scherven net boven de natuurlijke bodem.	Romeinse Tijd Middeleeuwen
76982	Neermarkt (Tielt/05 sleuf IV)	Opgraving op de site uitgevoerd in 2005-2006 na een proefsleuvenonderzoek. Op de Neermarkt werd aangetroffen: Nieuwe Tijd > 18de eeuw > Onbepaald (Bewoning > Alleenstaand > Openbare gebouwen > 4 bakstenen muren die in verband staan met elkaar: resten van vier gevangenisellen van het schepenhuis/stadhuis uit de 18de eeuw, een bakstenen muur die behoorde tot de middeleeuwse lakenhalle, een paalkuil (wijst op een houten voorganger of op het gebruik van een houten stelling om de bakstenen muur van de lakenhal op te trekken en een brandlaag uit de late middeleeuwen, smalle bakstenen constructie als bescherming van een loden leiding uit de 17de eeuw, een laag net boven de moederbodem die een 10-tal Romeinse scherven bevatte en mogelijk ook een kuil uit de Romeinse Tijd en een betonnen ondergrondse schuilplaats uit de 20ste eeuw (periode Wereldoorlogen.	Romeinse Tijd Middeleeuwen Nieuwe Tijd Nieuwste Tijd
154803	Hbg Rozeboom circulaire structuur 610	De locatie van een onbepaalde circulaire structuur, mogelijke grafcirkel. Opgemerkt in 1998.	Onbepaald
154802	Hbg Rozeboom circulaire structuur 609	De locatie van een onbepaalde circulaire structuur, mogelijke grafcirkel. Opgemerkt in 1998.	Onbepaald
161242	Goed ten Walle	Locatie van velprospectie in de jaren 1990. Hier werd aangetroffen: een kling met donkerblauwe en witte patina uit het jong-paleolithicum en een microkling met afgestompte boord uit het finaal-paleolithicum.	Steentijd
76451	Hellebos	Locatie van velprospectie in de jaren 1990. Hier werd aangetroffen: Eén van de 'neolithische nederzettingen' ontdekt na verzamelen van silexmateriaal en lithisch	Steentijd

		materiaal o.a. dikke klingschabber, ruw gesteeld pijlpunt uit het midden-neolithicum.	
161487	Pittem - Het Hoge	Locatie van velprospectie in de jaren 1990. Hier werd aangetroffen: lithisch materiaal uit het neolithicum o.a. bladpijlpunt, kleine pijlsneden, gesteelde pijlpunten met vleugels, gepolijste bijlen.	Steentijd
161486	Pittem-Nachtegaal	Locatie van velprospectie in de jaren 1990. Hier werd aangetroffen: lithisch materiaal uit het Neolithicum o.a. pijlpunten, pijlsneden, gepolijste bijlen, gebroken tweevlakkig bewerkt artefact (dolk?), mesolithische kern met 2 slagrichtingen uit pikzwarte, glanzende silex; microkling(fragment)en; een paar honderd kernen uit silex; 20-tal spitsen en weerhaken in silex; kerfresten, microlieten, schrabbers, trapezium op Montbanikling, spitsen met schuine afknotting.	Steentijd
161488	Pittem - Bloting	Locatie van velprospectie in de jaren 1990. Hier werd aangetroffen: neolithisch lithisch materiaal o.a. kleine en grote pijlsneden, gesteelde pijlpunten, gepolijste bijlen en mesolithische gepateneerde piramidale kern voor microklingen.	Steentijd
161490	Ronseval 1	Locatie van velprospectie in de jaren 1990. Hier werd aangetroffen: neolithische vindplaats; geen bijkomende specificatie over aantal vondsten of aard van de vondsten.	Steentijd
161241	Pittem-Berg	Locatie van velprospectie in de jaren 1990. Hier werd aangetroffen:	Steentijd
224129	Driesstraat	Locatie van een proefsleuvenonderzoek door BAAC Vlaanderen in 2018. Er werden geen relevante archeologische sporen aangetroffen. ¹⁸	Onbepaald
224418	Nieuwstraat	Locatie van een proefputtenonderzoek door Monument Vandekerckhove in 2018. In proefput 2 werden verschillende kuilen geregistreerd. Deze kunnen geïnterpreteerd worden als afvalkuilen op achtererven behorend tot de historische bewoning langs de Nieuwstraat en de noordoostelijker gelegen Hoogstraat. Slechts één kuil leverde vondstmateriaal (aardewerk) op. Dit suggereert een datering omstreeks de 15de-16de eeuw (eindfase late middeleeuwen - begin nieuwe tijd). Ook werden muurrestanten, kuilen en greppels uit mogelijk de Nieuwste tijd aangetroffen. ¹⁹	Nieuwe Tijd (Nieuwste Tijd)
224277	Azalealaan I	Perceelindeling uit de postmiddeleeuwen tot Nieuwe Tijd aangetroffen na een proefsleuvenonderzoek door Acke en Bracke in 2018. ²⁰	Nieuwe Tijd
224314	Adolf-Loosstraat	Locatie van een proefsleuvenonderzoek uit 2018. Eén paalspoor kan gedateerd worden in de late middeleeuwen tot in de nieuwe tijd. De andere sporen, waaronder een aantal greppels leverde geen vondstmateriaal op. De site wordt geklasseerd als niet archeologisch interessant. ²¹	Middeleeuwen

Tabel 3: Overzichtstabel relevante dichtstbijzijnde CAI-locaties. (Bron: Centrale Archeologische Inventaris, 2020)

¹⁸ Swaelens en Desmet, 'Vooronderzoek Tielt Tielt Driesstraat'.

¹⁹ Apers en Mestdagh, 'Vooronderzoek Tielt Nieuwstraat'.

²⁰ Bracke en Acke, 'Vooronderzoek Tielt Tielt Azalealaan'.

²¹ Dierckx, Lies, 'Vooronderzoek Tielt Adolf Loosveldtstraat'.

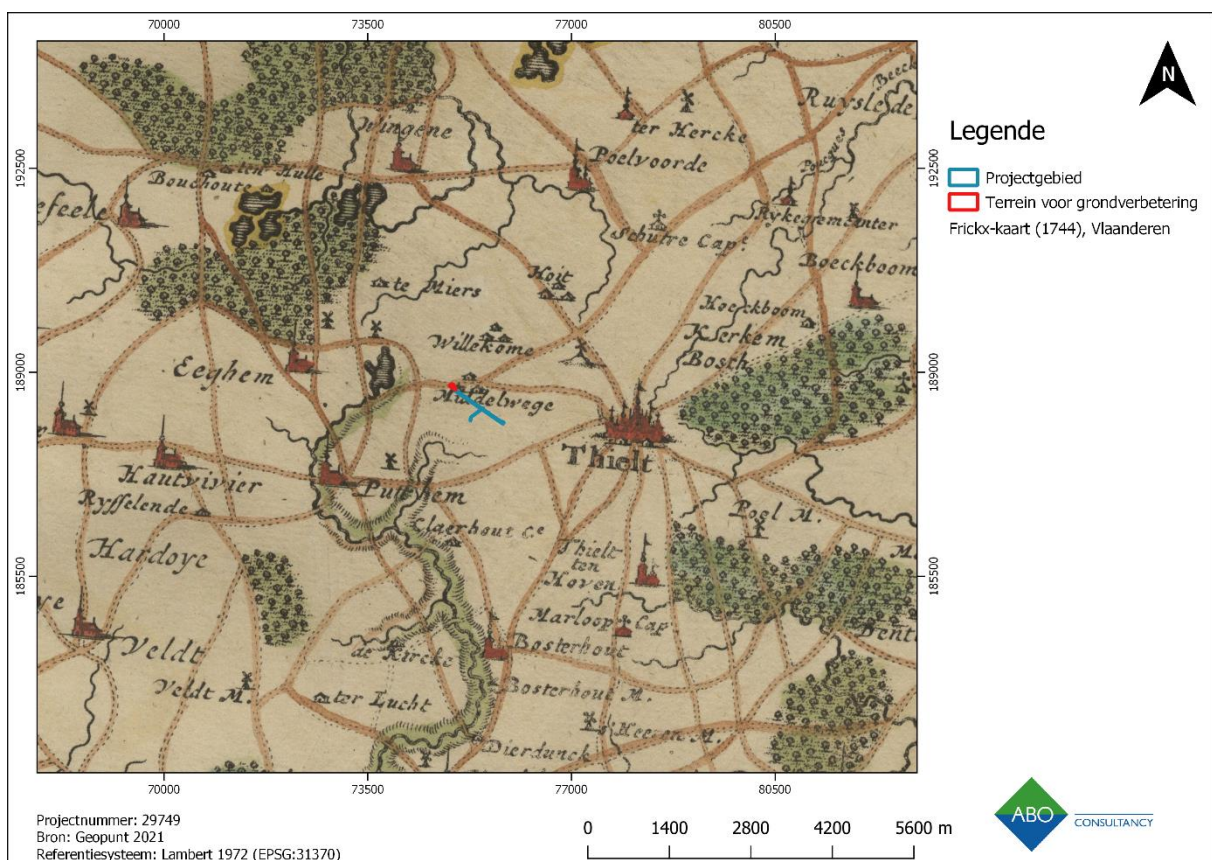
4.2.3 ARCHEOLOGISCHE VOORONDERZOEKEN IN DE DIRECTE OMGEVING

In de directe omgeving werden reeds verschillende archeologische vooronderzoeken uitgevoerd met en zonder resultaten. De archeologische vooronderzoeken met een duidend resultaat, werden reeds in Tabel 3 besproken. In de directe omgeving werden eveneens verschillende archeologienota's geregistreerd sinds 2016. Het merendeel hiervan is echter nog niet uitgevoerd. Waarvan reeds een nota beschikbaar is, werd evenzeer reeds in Tabel 3 besproken.

4.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

4.3.1 FRICXKAART OF KAART VAN DE NEDERLANDEN (CA. 1712-1744)

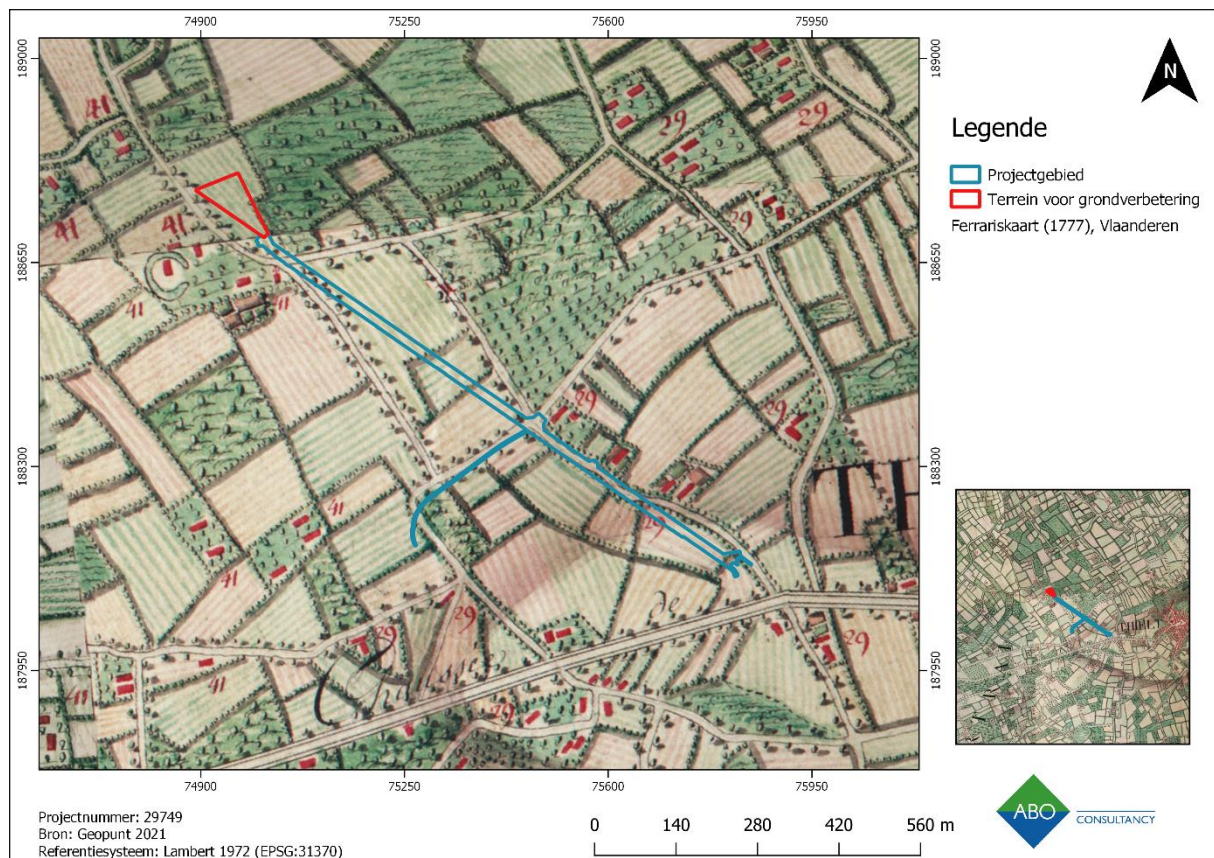
Het projectgebied ligt op de verbindingsweg tussen 'Thielt' en 'Muddelwege'. Het projectgebied ligt in realiteit iets meer oostelijker gekarteerd, met name net voor Tielst. Door de algemene aard van deze kaart heeft ze slechts weinig wetenschappelijke meerwaarde (Figuur 31).

Figuur 31: Fricxkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

4.3.2 FERRARISKAART OF KABINETSKAART DER OOSTENRIJKSE NEDERLANDEN EN HET PRINSBISDOM LUIK (1771- 1778)

De Ferrariskaart toont reeds een uitgebreid stratenpatroon ter hoogte van het projectgebied (Figuur 32). Er is reeds een wegenis aanwezig in het eerste gedeelte van de huidige Egensesteenweg. Vanaf het kruispunt van de huidige Hellebosstraat splitst de weg op naar het noordoosten, noordwesten en zuidwesten. De contouren van de huidige Hellebosstraat zijn al volledig zichtbaar en aanwezig. Het terrein ter hoogte van het terrein voor grondverbetering is gekarteerd als zijnde akkergrond, onbebouwd terrein. Aan de overzijde ervan toont de kaart een bebouwde site met walgracht.

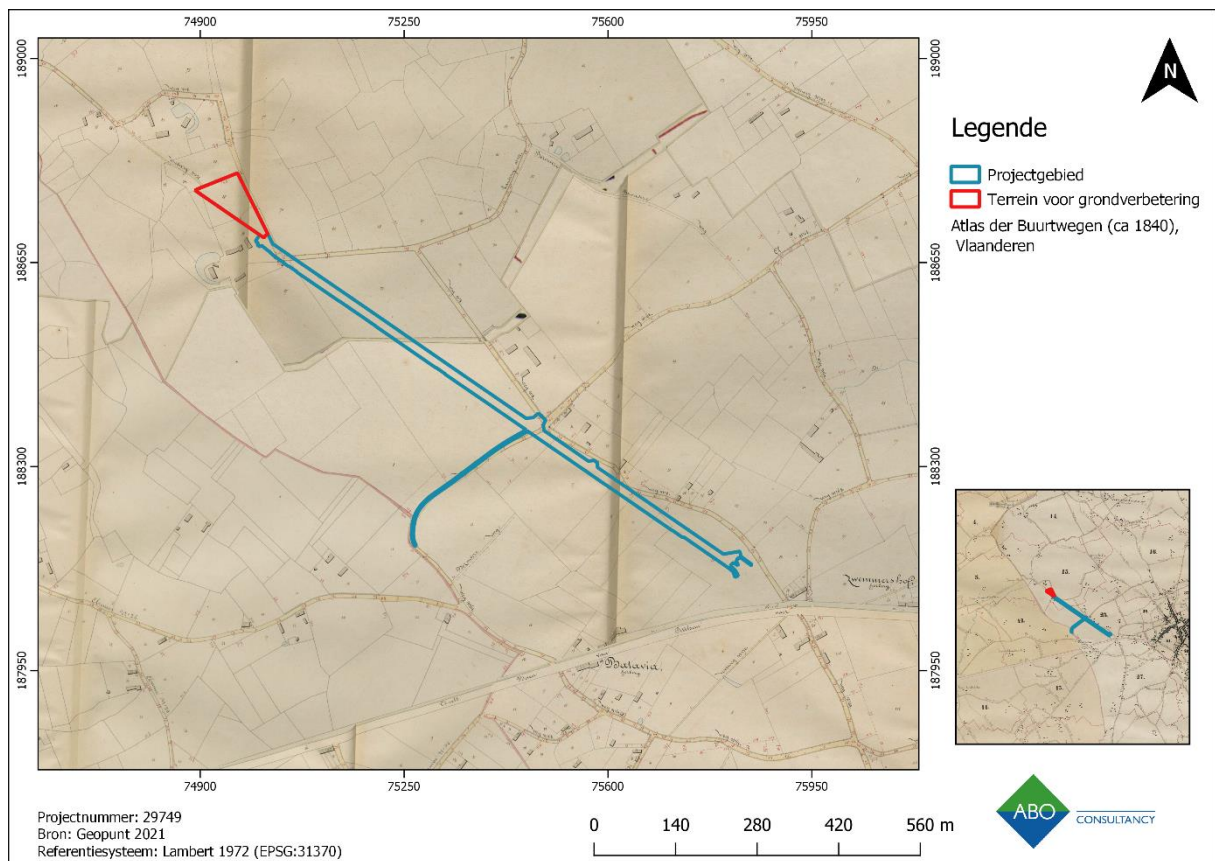
Figuur 32: Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied (Bron: Geopunt, 2020).

4.3.3 ATLAS DER BUURTWEGEN (1843–1845)

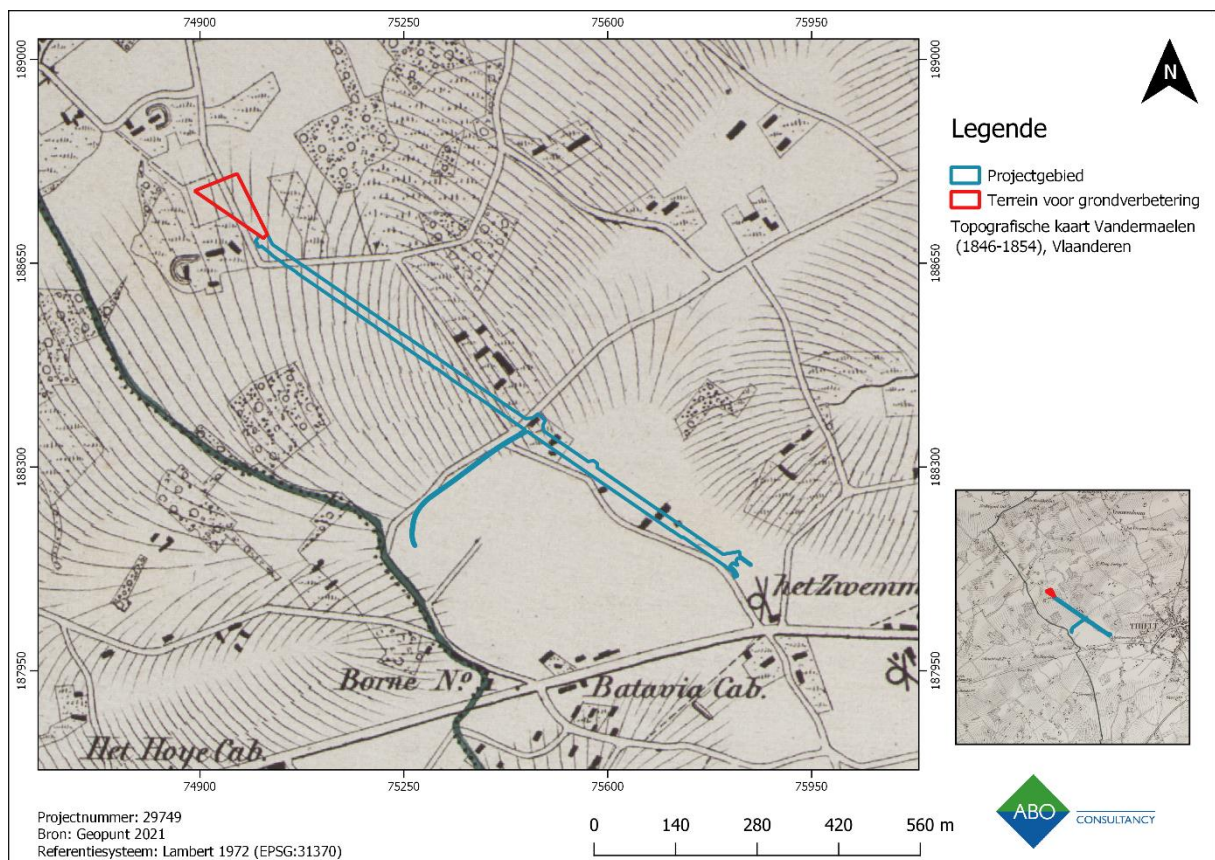
De Atlas der Buurtwegen toont geen evolutie met de Ferrariskaart (Figuur 33). De Atlas der Buurtwegen geeft geen informatie over het grondgebruik van de onbebouwde percelen.

4.3.4 VANDERMAELENKAART OF CARTES TOPOGRAPHIQUES DE LA BELGIQUE (1846-1854)

De Vandermaelenkaart wijkt niet af van de voorgaande kaarten (Figuur 34). Het grondgebruik van beide locaties blijft nagenoeg hetzelfde.

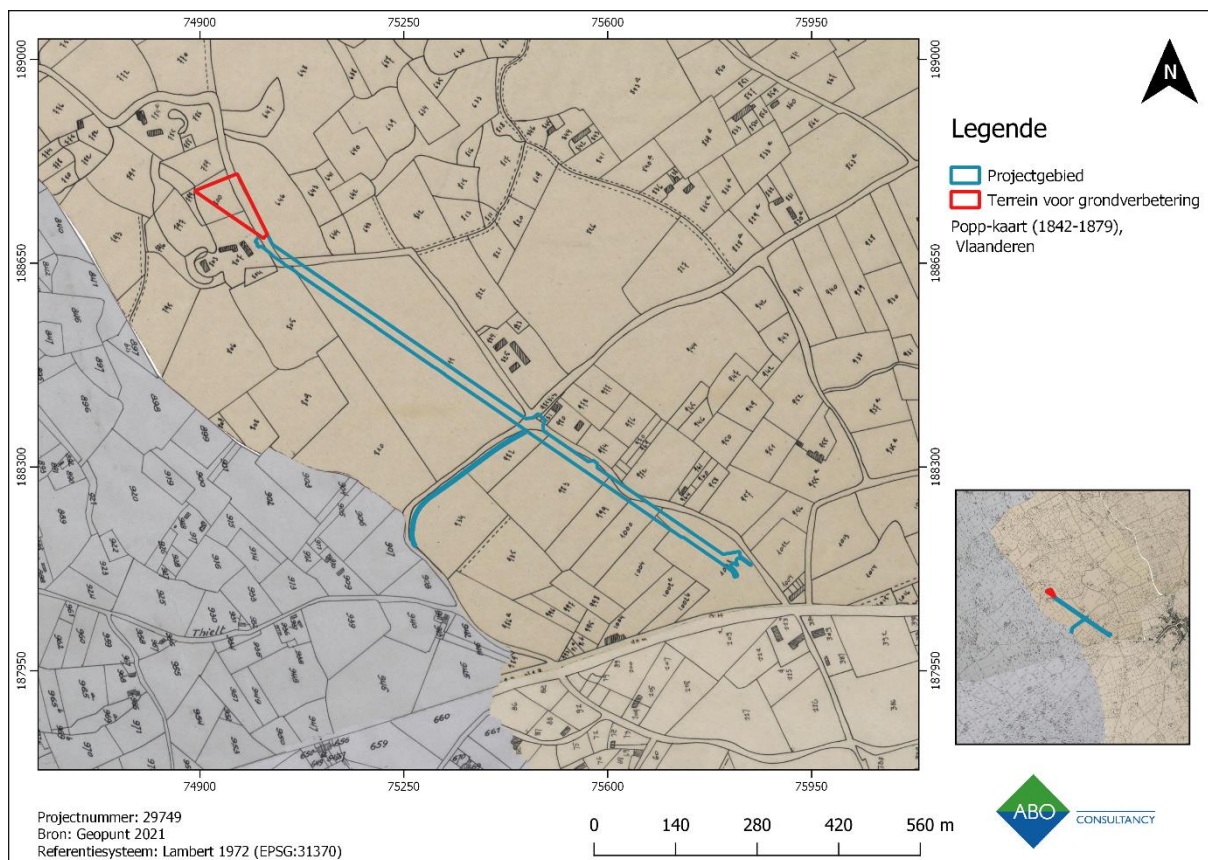
Figuur 33: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

Figuur 34: Vandermaelenkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

4.3.5 POPPKAART OF KAARTEN VAN CHRISTIAAN POPP (1842-1879)

De Poppkaart toont eenzelfde stedenbouwkundig situatie als beide voorgaande 19de-eeuwse bronnen (Figuur 35). Het grondgebruik kan op basis van de kaart niet afgeleid worden.

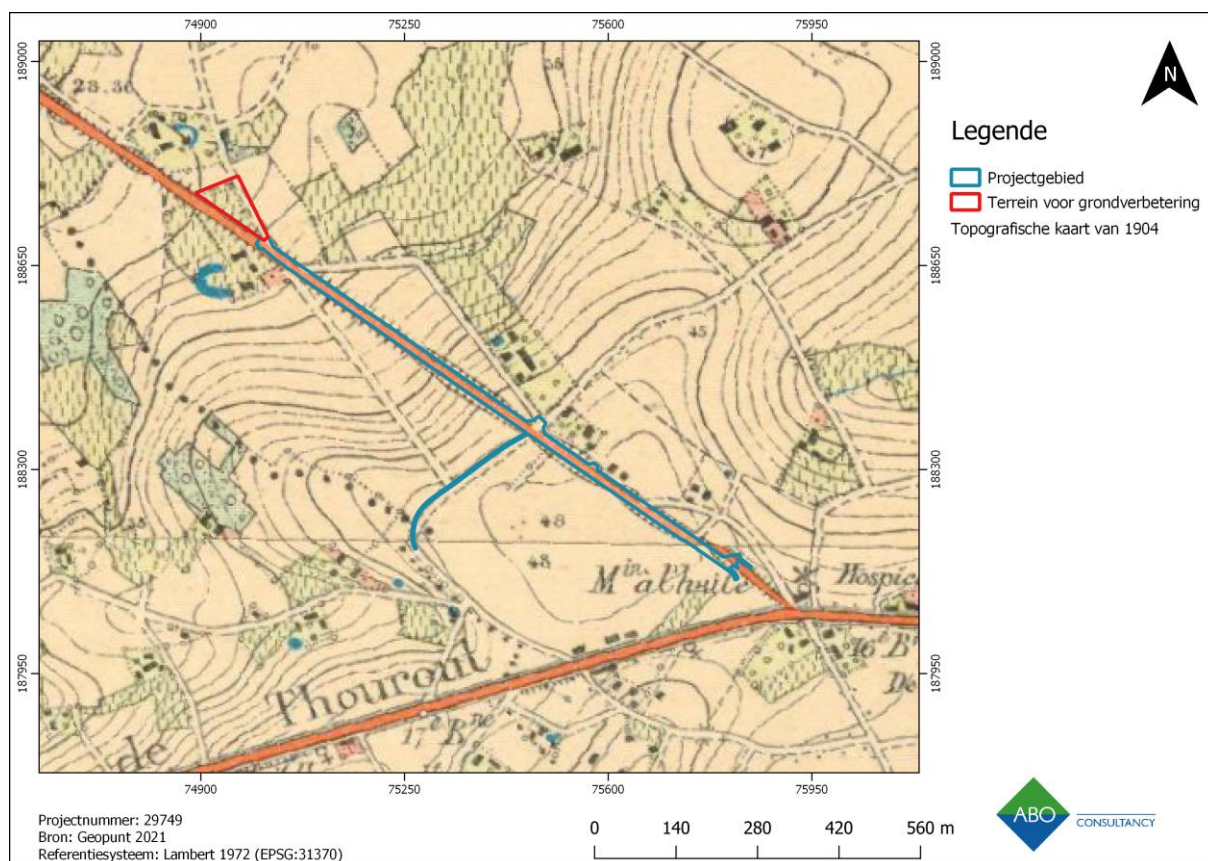

Figuur 35: Poppkaart met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2020)

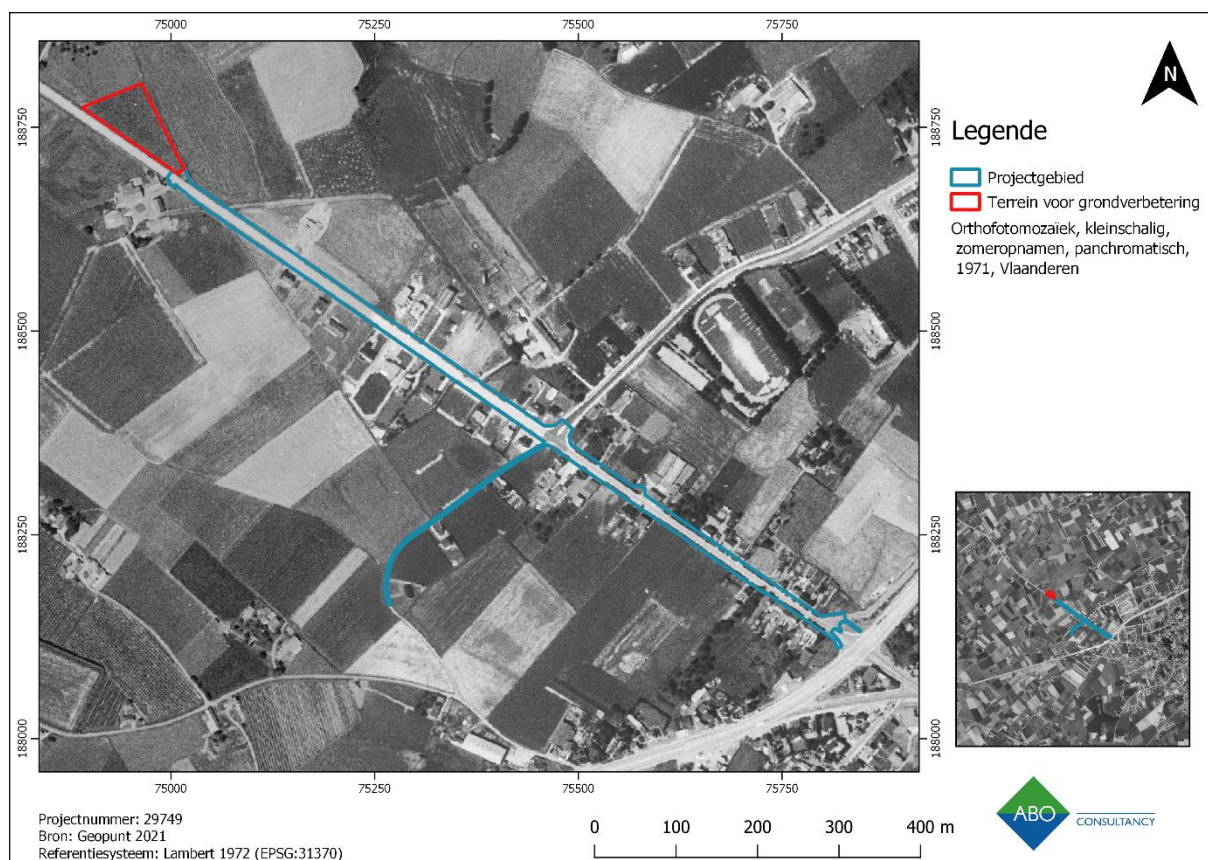
4.3.6 LANDSCHAPSVERANDERINGEN GEDURENDE DE 20STE EN 21STE EEUW

De recentere topografische kaarten en luchtfoto's tonen aan dat het tracé van het projectgebied een evolutie heeft doorgemaakt tussen 1873 en 1904. De topografische kaart van 1904 bevestigt de aanleg van de huidige Egensesteenweg in voor die datum (Figuur 36). Op de topografische kaart van 1873 was deze echter nog niet zichtbaar.

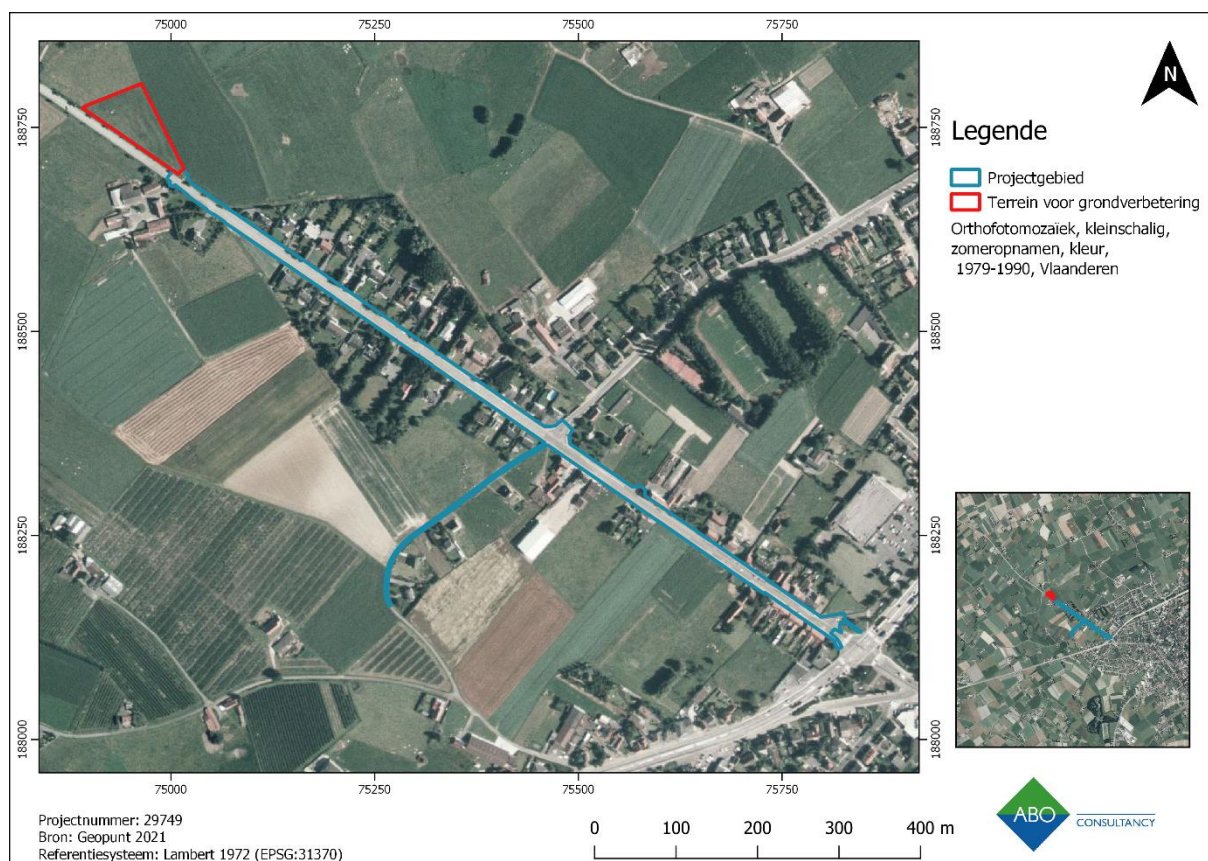
De luchtfoto van 1971 toont geen veranderingen meer aan het tracé. De huidige landbouwterreinen waren toen al in gebruik (Figuur 37 en Figuur 38).

Figuur 36: Topografische kaart van 1904 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Cartesius, 2021)

Figuur 37: Orthofotomozaïek 1971 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

Figuur 38: Orthofotomozaïek 1990 met aanduiding van het projectgebied. (Bron: Geopunt, 2021)

5 BESLUIT

5.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van de landschappelijke, archeologische en historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van het archeologische potentieel ter hoogte van het projectgebied. Het projectgebied bevindt zich buiten een voorlopig of tijdelijk beschermde archeologische site en buiten een geïnventariseerde archeologische zone.

De ondergrond ter hoogte van het projectgebied wordt door de Bodemkaart gekarteerd als een combinatie van Ldc, Pcc, Pba, u-Lhp, w-Lhp en OB. Dit is een combinatie van leem zandleem gedegadeerde podzolgronden en colluviale bodems. Het projectgebied ligt in een semi-ruraal gebied in het 'Plateau van Tielt' (ca. 5-50m TAW), net ten westen van de stad Tielt. Het projectgebied bevindt zich op de gradiëntzone van een cuesta. Hierdoor was de locatie aantrekkelijk voor de prehistorische mens. De CAI toont effectief tientallen steentijdlocaties in de dichte en ruime omgeving van het projectgebied, zowel in ten zuidwesten van de cuesta als in de alluviale westelijke gebieden. In de directe omgeving toont de CAI verder nog vondsten uit de Romeinse Tijd, middeleeuwen en nieuwe tijden, met een focus op de middeleeuwen. Het betreft vooral bouwkundige elementen teruggaand naar de bloeiende laatmiddeleeuwse periode, veldprospectie in het kader van een steentijdonderzoek en resultaten van recente archeologische onderzoeken. De reeds uitgevoerde archeologische studies en onderzoeken in de directe omgeving konden relevante informatie verschaffen. De proefsleuven die in de oostelijke zone van de Egemsesteenweg werden uitgevoerd konden helaas geen relevante sporen of artefacten opleveren. In combinatie met de steentijdvondsten en middeleeuwse structuren moet aangenomen worden dat Tielt sinds mensenheugenis bewoond was.

Volgens het historisch kaartmateriaal en recentere topografische kaarten en luchtfoto's (tussen 1712 en 2021) was er reeds in de eerste helft van de 18de eeuw een (onverharde) weg aanwezig gelijklopend met de Hellebosstraat en de oostelijke zone van de Evergemsesteenweg. De 18de-eeuwse kaarten tonen een straatdorp gelegen op heuvelflanken met akkerlanden. De huidige Egemsesteenweg werd aangelegd tussen 1873 en 1904. Het geplande terrein voor grondverbetering aan de Egemsesteenweg is volgens de historische bronnen landbouwgrond sinds de tweede helft van de 18de eeuw tot heden en bleef onbebouwd. Dezelfde aanname is er voor de locatie van het pompstation.

5.2 POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Het archeologische potentieel van het projectgebied wordt als hoog beschouwd vanwege de hoge CAI-meldingen, de steentijdvondsten, de combinatie van een colluviale zone en lokale gradiëntzone vanuit die een lokale vallei (cuesta), de lange menselijke occupatie in Tielt en de aangetoonde niet-verstoorde zones ter hoogte van het geplande terrein voor grondverbetering en het perceel voor het pompstation. De landschappelijke ligging, ondergrond en potentiële bodemerosie kent een hoger potentieel voor steentijdsites (colluviale site opklimmend naar het zuiden toe).

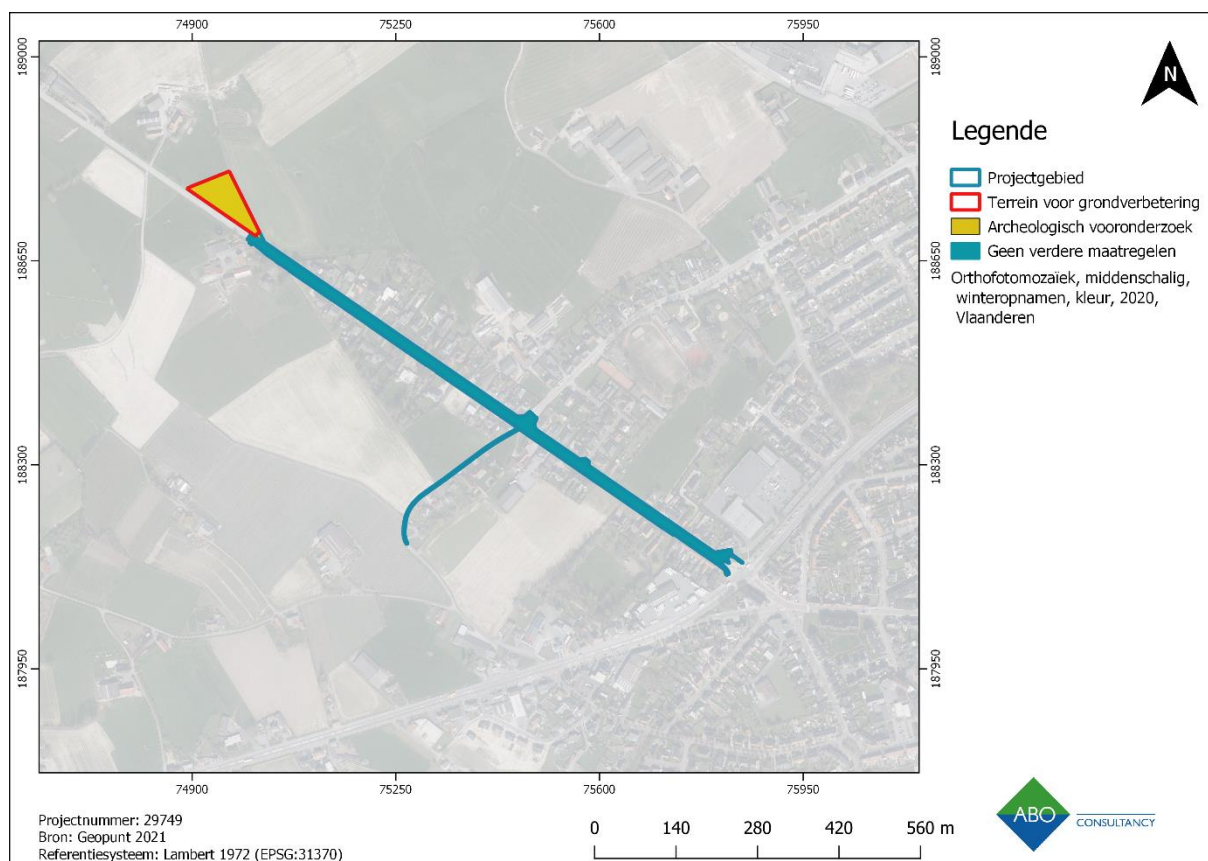
Op basis van de bureaustudie en de geanalyseerde archeologische data wordt het potentieel als eerder hoog ingeschat. Er worden voornamelijk sporen vanaf de steentijd tot en met de nieuwe tijd verwacht. Het doel van dit onderzoek is driedig. Ten eerste wordt er op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede wordt nagegaan hoe goed deze resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande werken. Ten derde wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Uit het historisch, archeologisch en landschappelijk onderzoek (hst. 3 en 4) blijkt dat het projectgebied op een historische verbindingsweg ligt, in de gemeente Tielt. Het terrein is een gradiëntzone en tevens colluviale zone (cuesta). De bodemtypes ter hoogte van het projectgebied zijn een combinatie van lemige colluviale gronden (aanzet cuesta) en podzolachtige bodems.
- 2) In de toekomst zullen de nutsleidingen binnen het projectgebied aangepast en aangevuld worden. De initiatiefnemer plant de heraanleg van de bestaande RWA leidingen, in combinatie met een uitbreiding van het bestaande traject. Bijkomend voorziet men nieuwe nutsleidingen voor droogweerafvoer centraal over het gehele traject. De initiatiefnemer plant gecombineerde werken op de Egemsesteenweg en Hellebosstraat. Tevens wordt landbouwperceel 800C aan de Egemsesteenweg aangewend. Er zijn reeds nutsleidingen voorzien in de berm van de wegenissen. De initiatiefnemer plant de heraanleg van de bestaande RWA leidingen, in combinatie met een uitbreiding van het bestaande traject (ingreep ca 1,5m-MV). Bijkomend voorziet men nieuwe nutsleidingen voor droogweerafvoer over het gehele traject (ingreep ca 3,5m-MV). Aan de Egemsesteenweg perceel 800C plant men de bouw van een pompstation (diepte ca. 4,5m-MV). Op perceel 800C plant men een terrein voor grondverbetering op een bestaand landbouwperceel (ingreep 30cm-MV, afgraving en compactie van 50cm-MV). Voor de geplande werken zullen op de Egemsesteenweg de bestaande bomen gerooid worden. Na afloop van de ondergrondse werken, zal men een nieuwe wegenis met fietspad voorzien.
- 3) Het archeologisch potentieel is hoog. Op basis van de CAI, de landschappelijke ligging, de historische kaarten en de uitgevoerde archeologische onderzoeken in de directe omgeving worden er sporen verwacht vanaf de steentijd tot en met de nieuwe tijden. Door de topografische ligging en de aangetroffen vondsten op en ten zuidwesten van de cuesta in lagergelegen gebieden mag een steentijdpotentieel niet uitgesloten worden. De initiatiefnemer plant de aanleg van nieuwe nutsleidingen, pompstation en een terrein voor grondverbetering in huidig landbouwgebied. Het terrein voor grondverbetering heeft tot heden slecht een beperkte bodemingreep gekend door landbouwactiviteiten. De kans op het aantreffen van archeologische vondsten is groot ter hoogte van het terrein voor grondverbetering en de locatie van het pompstation.

5.3 CONCLUSIE

Omdat met de geplande werken aan de Egemsesteenweg en Hellebosstraat slechts beperkte bijkomende bodemverstoringen zullen plaats vinden, is er slecht een minieme potentiële kenniswinst waardoor de kosten-bate voor deze werken ongunstig wordt en er aldus gepleit wordt voor **geen bijkomend vooronderzoek** van het dit gedeelte van het projectgebied. Op basis van bovenstaande argumenten wordt geadviseerd voor **geen maatregelen in functie van de vooropgestelde werken in het kader van deze omgevingsvergunning**.

Omdat met de geplande werken nieuwe bodemverstoringen zullen plaats vinden, zal het archeologisch bodemarchief aangeraakt worden en is gezien de landschappelijke en archeologische assessment een hoge potentiële kenniswinst ter hoogte van het terrein voor grondverbetering en de locatie van het pompstation. waardoor er aldus gepleit wordt voor **bijkomend vooronderzoek** van dit gedeelte van het projectgebied. De gepaste maatregelen worden toegelicht in het Programma van maatregelen.

Figuur 39: Synthesepan archeologische zones. (Bron: ABO nv, 2021)

7 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		15 januari 2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		15 januari 2021
Anouk Van der Kelen	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		15 januari 2021

8 BIBLIOGRAFIE

Kaart van Villaret, Institut National de l'Information Géographique et Forestière, Sint-Mande (France), CH 292, uitgegeven in 1745, schaal 1:14.400.

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).

Topografische kaart van België, Philippe Vandermaelen, uitgegeven in 1846-1854, schaal 1:20.000.

Atlas Cadastral parcellaire de la Belgique de Kortenbergh, Philippe-Christian Popp, uitgegeven in 1842-1879, schaal 1:5000.

Geopunt Vlaanderen, Orthofoto's 1971, 1979-1990, 2000-2003 *Hollestraat, Kortenbergh* [online], <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 2 november 2020)

Cartesius, Topografische kaarten 1873, 1904, 1939, 1969, *Hollestraat, Kortenbergh* [online], <http://www.cartesius.be> (geraadpleegd op 2 november 2020)

Agentschap Onroerend Erfgoed. 'Everberg'. Inventaris Onroerend Erfgoed. Geraadpleegd 4 november 2020. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13547>.

Baeyens, L., en G. Scheys. *Verklarende tekst bij het kaartblad Diest 76 W*. Gent: Instituut tot aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw, 1958.

Baeyens, L., en R. Tavernier. *Verklarende tekst bij het kaartblad Erps-Kwerps 89 W*. Gent: Instituut tot aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw, 1962.

Claes, Frans. 'Oude nederzettingenamen en middeleeuwse geschiedenis in de streek van Diest'. In *Naamkunde. Jaargang 24*, 1-4:116-44. 24. Herent: Orientaliste, 1992. https://www.dbnl.org/tekst/_naa002199201_01/_naa002199201_01_0005.php.

Claesen, Jan. 'Opgraving Kortenbergh Tervuursesteenweg'. Eindverslag. Kortenaken: ARCHEBO bvba, 2020. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/rapporten/eindverslagen/1068>.

Claesen, Jan. 'Vooronderzoek Kortenbergh Tervuursesteenweg'. Archeologienota. Kortenaken: ARCHEBO bvba, 3 december 2018. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9358>.

Deville, Tom, Glenn De Nutte, Sara Houbrechts, en Rianne Simons. 'Vooronderzoek Kortenbergh Louis Andriesstraat'. Archeologienota. Hasselt: Condor Archaeological Research bvba, 2019. <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/10167>.

'GGA Gebied 451 (Hollestraat Everberg)'. Geraadpleegd 4 november 2020. <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/121309>.

Groep Infrabo nv. 'Nieuwerkerken: Mierhoopweg en Grotestraat (R/001952)'. Westerlo: Groep Infrabo nv, 13 augustus 2019.

Gysseling, Maurits. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland vóór 1226*. Belgisch Interuniversitair Centrum voor Neerlandistiek, 1960.

Laga, P., Stephen Louwye, en Stéphane Geets. 'Paleogene and Neogene Lithostratigraphic Units (Belgium).' *Geologica Belgica* 4(1/2) (2002): 135–52.

Léonard, Ine. 'Vooronderzoek Kortenbergh Vrebois, Hoekstraat, Doelstraat'. Archeologienota. Aartselaar: ABO nv, 2018.
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/6397>.

Maes, F. 'Oude woningen onder Everberg'. *Eigen Schoon en De Brabander*, 1953, 235–36.

Seimons, Jessica, Brent Belis, Jonathan Huizer, en Caroline Dockx. 'Vooronderzoek Kortenbergh Vrebois, Hoekstraat, Doelstraat'. Nota. Brugge: Vlaams Erfgoed Centrum bvba, 2018.
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/8846>.

Sevenants, Walter. 'Everberg - Kortenbergh. Luchtkastelen, onheilskruisen en een oud verbrand hof. Resultaten van een archeologisch onderzoek op en rond de Everberg te Everberg.' In *Archeologie 2016. Recent archeologisch onderzoek in Vlaams-Brabant*, 15–19. Leuven: Provincie Vlaams-Brabant, 2016.

Van Leifferringe, Nick. 'Vooronderzoek Kortenbergh Everberg-Hollestraat (nota)'. Nota. Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 2018.
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/7326>.

Vandeputte, Omer. *Gids Voor Vlaanderen 2007*. Lannoo Uitgeverij, 2007.

Vander Ginst, Vanessa. 'Vooronderzoek Kortenbergh Everberg-Hollestraat'. Archeologienota. Tienen: Studiebureau Archeologie bvba, 21 december 2016.
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1262>.

Vannoppen, Henri. *De geschiedenis van Everberg*. Erps-Kwerps: Museumstichting August Vannoppen, 1973.

Verbesselt, J. 'Verdwenen en verplaatste dorpscentra in Brabant'. *Eigen Schoon en De Brabander* 10-11–12 (1985): 390–91.